



Estetisk-filosofiska fakulteten
Estetiskt lärande

Kristina Danielsson

Dans i skolan

Vad finns det för dans i Vänersborgs kommuns
skolor?

Dance in school

What kinds of dance are there in the schools of Vänersborg's municipal?

Examensarbete 15 högskolepoäng
Lärarprogrammet

Datum: 09-10-28
Handledare: Patrik Sjöberg

Abstract

Pupils learn in different ways, varied teaching is needed to encourage all pupils. Aesthetic can be a good tool in this work and dance is one of the aesthetic subjects that can be used in the education. Dance gives the pupils an awareness of their bodies and what they can express through it. The essay discusses different angles of incidence of dance in school and its positive effects and examines what kinds of dance there are in the schools of Vänersborg's municipal. This essay shows that aesthetic learning and dance can lead to increased learning in school, can counteract bullying, give the pupils more developed motor skills and the pupils are given a new language to express themselves with. Dance is culture overrun and its developments personality and social relations. The pupils will have a greater sense of their body and its movements and pupils experience a greater joy in school.

Through inquiries sent to 14 headmasters of preschool up to sixth grade in Vänersborg's municipal, it was investigated how much dance there is in the schools. The result shows that there isn't dance regular in the education. Some reasons are lack of time and deficient interest but also insufficient competence among the teachers for dance to become a natural part of the education. The essay discusses then dance in school and how it develops the pupils; this is connected with the current situation in Vänersborg.

Keywords: Dance in school, Aesthetical learning, Vänersborg's municipal

Sammanfattning

Elever lär sig på olika sätt, det behövs ett varierat undervisningsätt för att fånga alla elever. Estetik kan vara ett bra verktyg i detta arbete och dans är ett av de estetiska ämnen som kan användas i undervisningen. Dans får eleverna att bli medvetna om sina kroppar och vad de genom kroppen kan uttrycka. Uppsatsen diskuterar olika infallsvinklar på dans i skolan och dess positiva effekter och det undersöks hur det ser ut i Vänersborgs kommuns skolor. Uppsatsen visar på att estetiskt lärande och dans kan leda till ökad inlärning i skolan, att den kan motverka mobbing, ge eleverna mer utvecklad motorik samt att eleverna får ett nytt språk att uttrycka sig med. Dans är personlighetsutvecklande, socialt utvecklande och kulturöverskridande. Dans ger eleverna större känsla för kroppen och dess rörelser samt större glädje i skolan.

Genom enkäter till Vänersborgs kommuns 14 rektorer för förskoleklass upp till sjätte klass undersöktes det hur mycket dans det finns i skolorna. Resultatet visar att dans ej finns regelbundet i undervisningen utan endast vid enstaka tillfällen. Anledningar till detta är tidsbrist, avsaknaden av intresse samt otillräcklig kompetens hos pedagogerna för att dans ska bli ett naturligt inslag i skolorna. Därefter följer i uppsatsen en diskussion om dans i skolan och hur det utvecklar eleverna; detta kopplas samman med hur den rådande situationen är i Vänersborg.

Nyckelord: Dans i skolan, Estetiskt lärande, Vänersborgs kommun

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
2 Syfte och frågeställning	2
2.1 Syfte	2
2.2 Frågeställning	2
3 Bakgrund	3
3.1 Barnkonventionen och Lpo94	3
3.2 Estetiskt lärande	4
3.3 Estetiska insikter	4
3.4 Hela barnet skall undervisas	5
3.5 Naturligt inslag	5
3.6 Svårigheter med estetiskt lärande	6
3.7 Multipla intelligenser	6
3.7.1 De olika intelligenserna	7
3.8 Dans	8
3.9 Danspedagoger genom historien	8
3.10 Dans i skolans historia	9
3.10.1 Assessment of schoolchildren's performance in dance	9
3.10.2 Utvecklingspsykologiska och estetiska aspekter på danslek	11
3.10.3 Dansens plats i skolan	12
3.11 Varför är dans i skolan bra för eleverna?	14
3.11.1 De olika aspekterna	15
3.12 Svårigheter med dans i skolan	16
3.13 Dansens byggstenar	17
3.13.1 Kropp	18
3.13.2 Rum	18
3.13.3 Tid	18
3.13.4 Kraft	19
3.13.5 Relation	19
3.14 Att känna rörelse	19
3.15 Chockpedagogik	20
3.16 Kultur i skolan	21
3.17 Dans i skolan	21
3.18 Dans i Vänersborgs kommun	22
4 Metod	25
4.1 Metodval	25
4.2 Urval	26
4.3 Genomförande	26
4.4 Etik	27
5 Resultat	28
6 Diskussion	30
6.1 Barnkonventionen och Lpo94	30
6.2 Det sköna	30
6.3 Estetiskt lärande	30
6.4 De multipla intelligenserna och dans	31
6.5 Dans	32

6.6 Dans är utvecklande.....	34
6.7 Dans i skolan	35
6.8 Metodval.....	36
6.9 Resultat.....	37
6.10 Mina förhoppningar.....	38
7 Avslutning	40
Referensförteckning	41
Tryckta källor	41
Elektroniska källor	42
Muntliga källor	42
Bilaga 1.....	43
Bilaga 2.....	44

1 Inledning

Jag läser till lärare vid Karlstads universitet. Min inriktning läste jag för två år sedan och det var *estetiskt lärande*. När jag läste min inriktning utvecklade jag mitt sätt att se på undervisning och fick kunskaper om olika sätt att undervisa. Jag hittade under det året det sätt som jag vill undervisa på, jag vill undervisa med estetiken som en central del. Estetiskt lärande är för mig att man som elev lär sig med alla sinnen och att man som pedagog använder sig av många olika undervisningssätt. Hur människor lär sig är mycket individuellt och därför passar inte det traditionella undervisningssättet alla elever (att pedagogen står längst fram i klassrummet och pratar till eleverna). Det är för mig viktigt att ha med estetiska ämnen i undervisningen. Att använda sig av bild, rörelse, dans, musik och drama gör att eleverna använder flera sinnen. De utforskar kunskapen från flera olika synvinklar och då kan kunskapen lättare komma in i kroppen och verkligen stanna kvar. Eleverna kan komma ihåg kunskapen för en mycket längre tid än vad de kanske hade gjort om de bara använts sig av traditionell undervisning. Med hjälp av de estetiska ämnena och ett estetiskt undervisningssätt kan man få ett mycket roligare klimat i klassrummet; det är ju när man har roligt som man lär sig som bäst. Om eleverna får använda sig av hela kroppen och alla sinnen som syn, hörsel, känsel, smak och lukt sitter kunskaperna kvar som allra bäst.

Dans var ett av de ämnen som jag tyckte var mest spännande och intressant, det är ett intressant ämne att integrera med övriga skolämnen. Jag tycker det är mycket roligt med dans och jag känner att jag lär mig mycket bättre när jag får använda hela kroppen och alla dess sinnen. Dock ser jag att det kan finnas svårigheter med dansen och det är att integrera den med andra ämnen. Jag tycker det känns svårt att få in dans i exempelvis matematiken, men samtidigt tycker jag det är viktigt så jag måste utmana mig själv att försöka. Det är viktigt att jag som pedagog har undervisningssätt som passar alla elever, en varierad undervisning, och därför vill jag träna mig så att jag kan ge eleverna möjlighet att lära sig på sitt sätt. Jag vet att det inte bara är jag som tycker detta är svårt och därför har jag blivit nyfiken på att se hur det ser ut i skolorna idag. Hur mycket dans finns det i skolorna? Hur många ute i skolorna arbetar med att få in dans i klassrummet och att ha det regelbundet i undervisningen? Speciellt undrar jag hur det ser ut i min hemkommun, Vänersborgs kommun, dit jag tänkt återvända efter att mina studier är avslutade. Dessa tankar har fått mig att undersöka dans i skolan och skriva detta arbete.

2 Syfte och frågeställning

2.1 Syfte

Jag vill undersöka dans i skolan eftersom jag i min utbildning har lärt mig hur viktigt det är att använda sig av estetiska läroprocesser i sin undervisning. Dans är den av processerna som jag valt att fördjupa mig inom. Jag vill få större förståelse för och fördjupa mig i varför dans är ett bra verktyg i undervisningen och hur det utvecklar eleverna.

Jag vill undersöka hur utbredd dans i skolan är, dels ämnet som sådant men även som ett pedagogiskt verktyg. Jag vet att det i Karlstad är mer utbrett med dans i skolorna, än vad det är i en del andra kommuner, tack vare olika projekt som genomförts och som även nu pågår. Det har gjort att jag har blivit nyfiken på vad det finns för dans i min hemkommun. Jag vill undersöka förskoleklass upp till sjätte klass. Om det finns dans, är det då av traditionell anledning de dansar, som dans kring granen eller dylikt, eller är det för att få inslag av estetiska läroprocesser i undervisningen?

2.2 Frågeställning

Varför är det bra att ha dans i skolan?

Vad finns det för dans i Vänersborgs kommuns skolor?

3 Bakgrund

3.1 Barnkonventionen och Lpo94

I FN:s konvention om barnets rättigheter står det i artikel 31 om barnets ”rätt att fritt delta i det kulturella och konstnärliga livet”.¹

I Lpo 94, *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet*, står det under rubriken Skolans uppdrag:

Skapande arbete och lek är väsentliga delar i det aktiva lärandet. Skolan skall sträva efter att erbjuda alla elever daglig fysisk aktivitet inom ramen för hela skoldagen. [...] I skolarbetet skall de intellektuella såväl som de praktiska, sinnliga och estetiska aspekterna uppmärksammas. Även hälso- och livsstilsfrågor skall uppmärksammas. Eleverna skall få uppleva olika uttryck för kunskaper. De skall få pröva och utveckla olika uttrycksformer och uppleva känslor och stämningar. Drama, rytmik, dans, musicerande och skapande i bild, text och form skall vara inslag i skolans verksamhet. En harmonisk utveckling och bildningsgång omfattar möjligheter att pröva, utforska, tillägna sig och gestalta olika kunskaper och erfarenheter. Förmåga till eget skapande hör till det som eleverna skall tillägna sig.²

Under ”2.2 Kunskaper, Mål att uppnå”, i läroplanen står det:

Skolan ansvarar för att varje elev efter genomgången grundskola

- har utvecklat sin förmåga till kreativt skapande och fått ett ökat intresse för att ta del av samhällets kulturutbud
- kan utveckla och använda kunskaper och erfarenheter i så många olika uttrycksformer som möjligt som språk, bild, musik, drama och dans³

Under ”2.6 Skolan och omvärlden, Riktlinjer”, står det:

Alla som arbetar i skolan skall

- verka för att utveckla kontakter med kultur- och arbetsliv, föreningsliv samt andra verksamheter utanför skolan som kan berika den som en lärande miljö⁴

I diskussionen kopplas konventionen om barnets rättigheter och läroplanen till estetiskt lärande och dans.

¹ Utrikesdepartementet och Regeringskansliet (2006) s.48

² Utbildningsdepartementet, Skolverket (2009) s.5-6

³ Ibid s.10

⁴ Ibid s.15

3.2 Estetiskt lärande

Estetiskt lärande innefattar ämnena drama, rörelse, bild, musik och dans. I *Svenska Akademiens ordlista*, SAOL, förklaras numera ordet *estetik* som vetenskapen om det sköna och *estetisk* är något som rör det sköna/estetik, skön, smakfull.⁵ Estetik är ett ord med flera olika betydelser, det betyder olika saker beroende på i vilket sammanhang det används och vem som säger det.”Sinnena är av avgörande betydelse för inläring, hela kroppen samlar information. Sinnesförmimmelserna ger bilder som skapar tanke och kreativitet.”⁶ Elever är bra på olika saker, tyvärr är det oftast en grupp som får visa sina kvalitéer och det är den grupp som lär sig på det traditionella undervisningssättet. Om det fanns ett mer varierat sätt att undervisa på kunde fler elever känna att de får visa sina kunskaper. Det skulle höja självkänslan hos många elever. Det skulle kunna ändra roller och positioner i klassen eftersom eleverna kan få större förståelse för varandra.⁷

3.3 Estetiska insikter

I *Estetik i förskolan* förklarar Paulsen vad som kännetecknar en *estetisk upplevelse*:

[...] en upplevelse man får genom sinnesintryck. Intrycken ger känslöimpulser, vi blir glada, arga, lugna eller rädda. Tankarna är befriade från betraktelser över kostnader, nyttohänsyn och så vidare; vi är bara upptagna av betraktelsen här och nu. Vi förnimmer och känner, vi har en estetisk inställning till sinnesintrycket.⁸

Paulsen tar även upp begreppet *estetisk insikt*:

Att uppleva bilder, teater, musik och andra estetiska uttryck ger oss sinnliga, känslomässiga och fantasipräglade impulser. Det ger oss en kunskap vi inte finner i andra kunskapsformer som vetenskaplig kunskap, religiös kunskap eller vanlig vardagskunskap. [...] Men först och främst rör det sig om ett annat sätt att uppfatta världen på.⁹

Paulsen menar att estetiken är viktig för människan. Det är viktigt att man får estetiska insikter, det gör att man kan se saker på ett nytt sätt, från en ny infallsvinkel. Det kan till och med vara så att man ser på livet på ett nytt sätt av att man får estetiska insikter. Paulsen menar också att genom estetik använder man alla sinnen. En del människor kan ha svårt för att uttrycka sig i ord, men med estetik kan man hitta nya uttrycksformer så att man kan förklara exempelvis känslor

⁵ Svenska Akademien (2006) Sökord: estetik, estetisk

⁶ Grönlund, E. Wigert, A. (2004) s.58

⁷ *Dans i skolan: en metodikskrift från Danshögskolan.* (1990) s.7

⁸ Paulsen, B. (1994) s.31

⁹ Ibid s.66

och hur man mår. Ett estetiskt förhållningssätt kan vara till stor nytta för elevernas olika personligheter. Alla kan då få möjlighet att uttrycka sig och de får möjlighet att uttrycka sig på det sätt som passar dem bäst, exempelvis genom dans, musik eller konst. Eller som Paulsen uttrycker det:

Vi behöver bli påmind om att musik, drama, rörelse och dans, teckning, målning, skulptur och diktning kommer från samma källa: ett behov att uttrycka sig genom ett medium för att få form på ett intryck som har fäst sig i tankar och känslor. Vi behöver andra medel än torra ord och analyser.¹⁰

3.4 Hela barnet skall undervisas

Rörelse och idrott har mycket stor betydelse för barns motoriska utveckling. Rörelse utvecklar barns språkliga, kunskapsmässiga och sociala utveckling. Därför ska rörelse inte bara användas som avkoppling mellan teoretiska ämnen, utan vävas in i lektionstid med jämna mellanrum.¹¹ Det är positivt om pedagogen bygger upp spänning, nyfikenhet och intresse för undervisningen. Undervisningssituationen måste vara avslappnad, den behöver vara fri från stress, oro och ängslan och pedagogen måste visa barnet tålamod och förståelse och framförallt måste pedagogen göra undervisningen lustfylld. När undervisningen innefattar musik, rim, humor, känslor och laborativa experiment fastnar kunskapen lättare i minnet.¹² Det är viktigt att barn rör sig mycket redan från tidig ålder så att både deras grov- och finmotorik utvecklas. Det är nödvändigt för kommande inläring att motoriken utvecklas och blir automatiserad så att den inte blir ett hinder för övrig inläring. Om barnet har dåligt utvecklad motorik kan det bli svårt att följa med i undervisningen och vara svårt att koncentrera sig eftersom de vardagliga rörelserna kräver så mycket tankeverksamhet att det blir svårt att exempelvis se och höra samtidigt.¹³ Vi lär oss och minns med den kinestetiska perceptionen. Genom att använda kroppen när man ska lära sig förstärks informationen vi får genom ögat och örat.¹⁴

3.5 Naturligt inslag

Estetik bör vara ett naturligt inslag i den vanliga undervisningen så att det inte bara blir tillfälliga satsningar på kultur och estetik. Det kan vara risk för att en del skolor köper in kulturevenemang och då tänker att de har tillgodosett behovet av konst, kultur och skapande. Det är en risk för att

¹⁰ Paulsen, B. (1994) s.108

¹¹ Maltén, A. (2007) s.49

¹² Ibid s.45-46

¹³ Sandborgh-Holmdahl, G. Stening, B. (1993) s.9

¹⁴ Ibid s.11-12

det blir då en tydlig gräns mellan de vanliga lektionerna och tillfällena då det händer något speciellt. Eleverna får då signaler om att kreativitet och skapande görs utanför de vanliga lektionerna och att det är något som inte ger kunskap och kompetenser. Det ger signaler om att kreativitet och skapande bara hör de estetiska ämnena till. Det gör än större skillnad mellan de teoretiska ämnena och de praktiska och det gör att de teoretiska ämnena värdesätts mer än de praktiska¹⁵

3.6 Svårigheter med estetiskt lärande

En sak som kan vara svårt när man använder sig av de estetiska ämnena är att mäta kunskapen eleverna får. Det kan vara svårt för pedagogen att planera en lektion och vad man vill att eleverna ska lära sig.¹⁶ Det är svårt att bedöma kunskapen, den går inte att mätas exempelvis med ett prov som ser likadant ut för alla barn och som görs sittande i bänken. I diskussionen kopplas svårigheter med estetiskt lärande och dans samman och där tas fler svårigheter upp och diskuteras.

3.7 Multipla intelligenser

Howard Gardner har forskat på området människans intelligens. Han var kritisk till västvärldens sätt att se på intelligens och hur den mättes med tester. Intelligenstesten är enkla att använda sig av och ger en bild av vilka betyg som bör sättas, det är ett lätt sätt att bedöma elevers kunskap. Dock är det kunskap som är mest relevant inom skolans värld och inte så verklighetsanknuten.¹⁷ Gardner utvecklade och definierade begreppet *multipla intelligenser*. Istället för ett intelligensbegrepp har han definierat nio olika intelligenser. Alla människor har alla nio intelligenser, men i olika stor utsträckning. Gardners tanke är att om människor får möjlighet att använda sin bästa intelligens, sin personlighet, sin kreativitet, sina talanger och sina intressen i lärandet så blir de mer engagerade och känner sig mer motiverade. Hur mycket man har av de olika intelligenserna gör att människan tänker, lär sig, uppfattar och minns på olika sätt.

¹⁵ Saar, T. (2005) s.16-17

¹⁶ Ibid s. 98

¹⁷ Ericson, G. (2000) s.21-22

3.7.1 De olika intelligenserna

- Verbal-lingvistisk: Intelligensen innebär att man har stort ordförråd, bra språköra, är bra på att läsa, skriva, argumentera, minnas namn och fakta.
- Logisk-matematisk: Intelligensen innebär att man tänker logiskt och abstrakt, ser samband, analyserar, kalkylerar, reflekterar och prövar hypoteser.
- Taktil-kinestetisk: Intelligensen innebär att man tycker om att arbeta med händerna, att använda sin kropp till dans och idrott, att kunna kontrollera både grov- och finmotoriska rörelser, den skapar en interaktion mellan kropp och själ.
- Visuell-spatial: Intelligensen innebär att man kan tänka tredimensionellt, tänka i bilder, uttrycka sig grafiskt och konstnärligt, har känsla för färg och form, kan läsa och tolka kartor, diagram och ritningar och har ett välutvecklat lokalsinne.
- Musikalisk: Intelligensen innebär att man är intresserad av musik, är bra på att känna igen melodier och sångverser, kan urskilja tonhöjd, rytm och klangfärg, kan själv skapa melodier och att musikaliskt uttrycka känslor.
- Intrapersonell: Intelligensen innebär att man kan känna och förstå sig själv, sina tankar och känslor, är medveten om sina starka och svaga sidor och man tycker om att vara för sig själv.
- Interpersonell: Intelligensen innebär att man kan förstå andra, bra på att lyssna, trösta, vägleda och medla, kan samarbeta och lösa problem tillsammans, man kommunicerar både verbalt och icke-verbalt (med kroppsspråket).¹⁸
- Existentiell: Intelligensen innebär att man är intresserad av de stora livsfrågorna, funderar mycket över den mänskliga tillvaron, livet och döden och diskuterar gärna religiösa och filosofiska frågor.
- Natur: Intelligensen innebär att man har en instinktiv förståelse för djur och natur och förstår sammanhang i naturen.¹⁹

I diskussionen förs ett resonemang om vilka intelligenser som används när vi dansar. Det kopplas samman med hur elever lär sig och hur undervisningen ser ut i skolan.

¹⁸ Maltén, A. (2007) s.129-131

¹⁹ <http://www.gunneshskolan.lund.se/nyasidan/portfolio/portfoliomapp/nz/nzbilder/specialbevakat/multipla%20intelligenser.html> 2009-09-16 10.25

3.8 Dans

Det finns många olika sorters dans; klassisk balett, karaktärsdans, jazz, step, barndans, danslek, vals, samba, foxtrot, bugg, konstnärlig, improvisation, sällskapsdans, styrdans/pardans, folkdans, karaktärsdans med flera. När jag skriver om dans i detta arbete tänker jag inte främst på pardans eller sällskapsdans, utan snarare på konstnärlig och improviserad dans. Dans som konstform förklaras: "[...] barn och ungdomar uttrycker sina egna tankar och upplevelser i dans eller visar upp en dans som är koreograferad [...]"²⁰ Skillnaden på pardans och dans som konstform är att i pardans ser man en rörelse utifrån medan man i dans som konstform utvecklar sin inre känsla för rörelsen. I pardansen är det intränade steg som utförs medan konstnären skapar relationer till rummet, tiden, tyngdkraften och flytet.²¹ Dansen har förts vidare, som konststart och som social gemenskap, genom den direkta kontakten emellan människor. Den har förts vidare från generation till generation och på vägen förändrats och berikats.²² Dansundervisning är en levande tradition där danspedagogiken och koreografierna har förts vidare från lärare till elev genom muntlig överföring och inte antecknats på något sätt.²³

3.9 Danspedagoger genom historien

I detta avsnitt presenteras personer som haft stor betydelse för barns dansundervisning. Isadora Duncan (1878-1927), dansare och danspedagog, hade en grundtanke som var att nå intellektet med kroppen som instrument.²⁴ Duncan tyckte att alla barn hade rätt till dans. Alla barn skulle få utforska och utveckla dans som ett språk. Hon ville att barn skulle utvecklas till fria, skapande människor. Duncans arbete och synsätt på barn gjorde att det blev en mer seriös syn på danskonsten och dansens betydelse för barns utveckling.²⁵ Emile Jaques-Dalcroze (1865-1950), musikpedagog, hade en tanke som var att stimulera kroppen musikaliskt och på så sätt frigöra människan. När han undervisade använde han sig av rummet som en plats för kroppen att röra sig i, han ville få fram de spontana och oplanerade kroppsliga rytmerna. Rudolf Laban (1879-1958), dansare och rörelseforskare, klassificerade mänskliga rörelser. Laban ville utveckla och stärka

²⁰ *Barn och dans*. (1993) s.6

²¹ Sjöstedt Edelholm, E. Wigert, A. (2005) s.11

²² *Barn och dans*. (1993) s.41-42

²³ Ericson, G. (2000) s.37

²⁴ *Ibid* s.35

²⁵ *Barn och dans*. (1993) s.38-40

personligheten och kreativiteten hos barn genom att ta fasta på känslan i rörelsen.²⁶ Vera Alexandrova var en rysk dansös och danspedagog, inspirerad av Isadora Duncan. Hon utvecklade dans till att vara ett konstnärligt uttryck för barn, detta utifrån hennes ryska rötter och de ryska traditionerna. Alexandrova hade under 20- och 30-talen i Stockholm en egen dansskola. Hon hade en stor tilltro till barn och trodde på barnens egna förmågor och deras skaparkraft. Barnen fick utveckla sin inlevelseförmåga. När barnen dansade skulle de inte dansa som ett föremål utan de skulle vara ett föremål, de skulle med hjälp av dansen uttrycka föremålet.²⁷

Eva Dahlgren, klassisk dansös och elev till Vera Alexandrova, arbetade som koreograf och barndanspedagog. 1978 initierade hon obligatorisk dansundervisning, ledd av danspedagog, i Skellefteås grundskolor.²⁸ Skellefteå och Solna var först med kommunala dansskolor och det var Eva Dahlgren och danspedagogen Birgit Boman som drev ett värdefullt pionjärbete. Dahlgren arbetade i Skellefteå och Boman i Solna.²⁹ Birgit Boman hade en privat dansskola som 1966 övertogs av kommunen, Boman arbetade emellertid kvar som danspedagog på skolan. I Solna satsades det på att få in kulturen; dans, bild, teater och musik, i förskolan. I dansen använde de sig av metoden danslek. Det blev en första kontakt för barn, föräldrar och förskolepersonal med dans. Denna danslekmetod är utvecklad av danspedagogen Anne Wigert som arbetade på Danshögskolan i Stockholm.³⁰ Det var Eva Dahlgren och hennes dotter Cecilia Björklund Dahlgren som ansvarade för genomförandet i Skellefteå.³¹ I diskussionen kopplas danspedagogerna genom historien samman och man ser där att dessa personer varit en del av den levande traditionen inom dansen.

3.10 Dans i skolans historia

3.10.1 Assessment of schoolchildren's performance in dance

1982 infördes dans som ämne på schemat i Enköping. Det var en försöksverksamhet i två rektorsområden. Det var en professionell danslärare som ledde undervisningen tillsammans med en pianist. Försöket blev mycket positivt bemött och vid utvärdering av försöket beslutade

²⁶ Ericson, G. (2000) s.35-36

²⁷ Ibid s.36

²⁸ Ibid s.37

²⁹ *Dans i skolan: en metodikskrift från Danshögskolan.* (1990) s.19

³⁰ Ibid s.10-11

³¹ Ericson, G. (2000) s.37

skolstyrelsen att utvidga projektet så att kommunens alla år 2-klasser skulle få dans läsåret 1984/1985. Pedagogerna ansåg dock att dansen borde vara redan i första skolåret, detta för att en del killar hade en negativ inställning till dansen. Så blev det, men attityderna försvann inte helt, dock tyckte pedagogerna att det nu var lättare att hantera deras negativitet.³² Klasslärarna som intervjuades i utvärderingen av projektet såg att dansen utvecklade motoriken, sociala relationer, samarbete och att eleverna vågade ta i varandra. Även kroppsuppfattning, självkänsla, koncentration, rytmkänsla och att lyssna till och följa musiken var egenskaper som utvecklades. Föräldrarna var även de positivt inställda till dansens roll i skolan. De tyckte att dansen gav bra rörelseträning, social träning, ökad koncentration, utvecklade fantasin, självkänsla, gemenskap, kulturarv och att undervisningen kunde göra eleverna nyfikna på att dansa mer på fritiden. Dansen kunde vara ett alternativ till de annars så tävlingsinriktade sporter som barn ofta sysselsätter sig med på fritiden. Föräldrarna uppfattade att deras barn var gladare och tyckte bättre om skolan sedan de fått börja dansa. Denna försöksverksamhet blev ett forskningsprojekt som pågick 1984-1988. Gertrud Ericson var den som ledde forskningen och namnet på rapporten är *Assesement of schoolchildren's performence in dance*. Hon hade en grupp elever med gynnsamma villkor och en med ogynnsamma villkor så att hon kunde jämföra grupperna och på så sätt kunna se vad dansen gjort för eleverna. Gruppen med gynnsamma villkor hade bland annat professionell danspedagog, pianist, lämplig danssal och klassläraren deltog i undervisningen. Gruppen med ogynnsamma villkor hade inte samma tillgångar utan det var mer restriktivt för dem.³³ Hon bedömde eleverna på fyra olika sätt och det var personligt-estetiska, sociala, motoriska och musikaliska variabler. Gruppen med gynnsamma villkor visade en större ökning än gruppen med de ogynnsamma villkoren i de olika variablerna. Vårterminen hade högre värden än höstterminen. En faktor som undersöktes var glädje; gruppen med ogynnsamma villkor hade på hösten högre värden i glädjefaktorn än gruppen med gynnsamma villkor, men detta ändrade sig och blev tvärtemot på våren. Glädjen ökade alltså för den gynnsamma gruppen medan den sjönk hos den ogynnsamma gruppen.³⁴ I förskoleåldern kan man se skillnad på hur motoriken är utvecklad hos killar och tjejer. Tjejer har oftast mer utvecklad finmotorik och viss grovmotorik där det krävs balans och fotrörelser kombinerat medan killar har mer utvecklad grovmotorik där

³² Ericson, G. (2000) s.15-16

³³ Ibid s.62-63

³⁴ Ibid s.66-69

det krävs kraft och styrka. De skillnaderna analyserades under forskningens gång och det syntes hur skillnaderna jämnades ut mer och mer för att i slutet inte vara någon större skillnad.³⁵

3.10.2 Utvecklingspsykologiska och estetiska aspekter på danslek

1990 forskade Gunvor Digerfeldt om förskolebarn utvecklas av undervisningsmetoden *danslek*.

Hon skrev avhandlingen *Utvecklingspsykologiska och estetiska aspekter på danslek*. Danslek är undervisning i dans, för barn i åldrarna 4-7, som bygger på leken som kreativ aktivitet.³⁶

Dansgruppen, som bestod av 39 barn, fick danslekundervisning tre timmar i veckan under elva veckor. Kontrollgruppen, en annan grupp med 36 barn, fick ingen dansundervisning.³⁷ Barnen testades individuellt före och efter och de filmades även i en del moment. Digerfeldt undersökte om barnen utvecklats motoriskt, om de utvecklat kroppsmedvetande, rytmmedvetande och kroppslig gestaltningsförmåga av att dansa. Motorik och kroppsmedvetande representerar de utvecklingspsykologiska aspekterna och rytmmedvetande och kroppslig gestaltning representerar de estetiska aspekterna.³⁸ Resultatet visade att undervisning i danslek hade en tydlig positiv effekt på förskolebarnens fysiska rörelsekvalitet. Snabbhet, smidighet och flexibilitet (barnens ledrörlighet) var några rörelsekvalitéer som hade utvecklats. Det visade ingen speciell utveckling på styrkeproven som gjordes, men muskelstyrkan verkade ha upprätthållits tack vare dansen.³⁹ Undervisningen utvecklade barnens kroppsmedvetenhet och hade en mycket positiv effekt på barnets ordförråd av kroppens delar då dansgruppen förbättrade sitt ordförråd medan kontrollgruppens ordförråd försämrades. Däremot märktes ingen skillnad på grupperna på delproven om kroppens rumsliga placering eller höger- och vänsterriktningar.⁴⁰ Digerfeldt utvärderade tre olika aspekter i den rytmiska medvetenheten: den första var förmåga att uppfatta och reproducera auditiva mönster, den andra var att synkronisera; att uttala ordramsor och att slå takten till och den tredje var att fritt utföra rörelser till ordramsorna. Dock visades ingen utveckling i den rytmiska medvetenheten för varken dansgruppen eller kontrollgruppen.⁴¹ När Digerfeldt utvärderade den kroppsliga gestaltningsförmågan delade hon upp den i två uttryckstester: gestaltande av estetiska kvaliteter och gestaltande av känslor. I uttryckstest 1,

³⁵ Ericson, G. (2000) s.75-77

³⁶ Digerfeldt, G. (1990) s.17

³⁷ Ibid s.58

³⁸ Ibid s.62

³⁹ Ibid s.134

⁴⁰ Ibid s.175, 186-187

⁴¹ Ibid s.257

gestaltande av estetiska kvaliteter, visade resultaten att dansleken hade utvecklat barnens förmåga att vid låtsaslek återge tydliga rörelsesätt, storlek och form hos olika objekt och företeelser, exempelvis som att visa känslor. Det var en tydlig skillnad i dans- och kontrollgruppen. I uttryckstest 2, gestaltande av känslor, märktes inte att dansleken skulle ha utvecklat barnen nämnvärt, det var lite högre värden hos dansgruppen än hos kontrollgruppen. Dock var det stor skillnad mellan pojkar och flickors förmåga i båda testen, flickorna hade fått högre värden, det förklaras med att flickor är mer medvetna om sitt kroppsspråk än pojkar och har ett större ordförråd för kroppsdelar, större rörelsesätt och bättre rörelsekvaliteter.⁴²

3.10.3 Dansens plats i skolan

Anna Lindqvist har studerat dansen i Skellefteå och skrivit licentiatavhandlingen *Dansens plats i skolan - Tradition, utveckling och lärande i Skellefteå kommun*. Hon har undersökt hur det kommer sig att dansen har fått en sådan tillväxt i Skellefteås kommuns skolor. En anledning till dansens starka fäste är eldsjelen Eva Dahlgren och även hennes dotter Cecilia Björklund Dahlgren. Eva Dahlgren var en pionjär som åkte runt i skolor och tog kontakt med politiker och övertygade dem om dansens plats i skolan. Det lyckades hon med och vid utvärdering blev det positivt gensvar och verksamheten fortsatte, det gjorde att dansen befästes mer och mer. En annan anledning var föräldrarnas intresse och engagemang. Skellefteå Dans & Balettförening bildades 1982 av föräldrar, de samlade in namnlistor för att eleverna skulle få fler danstimmar i skolan.⁴³ Lindqvist studerade också hur danstraditionen och traditionen avseende dans i skolan har omhändertagits och förändrats i Skellefteå. Hon kom fram till att det är dansen som konstform som är, och har varit, aktuell. Det är elevernas estetiska och personliga upplevelser inom dans och utifrån det elevernas egna uttryck som är det väsentliga i dansen.⁴⁴ Eva Dahlgrens tankesätt har funnits kvar genom att hennes elever övertagit undervisningen. Flera generationer har nu dansat och de är vana vid att ha dans i skolan. Fäder är ibland mer negativt inställda till dans i skolan än vad mödrar är. Men dagens fäder har själva varit med om dans i skolan och vet vad det innebär, därför är även de positiva till att deras barn ska få dansa. Dansen har inte varit dold, utan tagits utanför skolans väggar så att den blivit uppmärksammad.⁴⁵ Eva Dahlgrens

⁴² Digerfeldt, G. (1990) s.367-368

⁴³ Lindqvist, A. (2007) s.48

⁴⁴ Ibid s.53

⁴⁵ Ibid s.55

danser och tradition lever vidare till viss del i Skellefteå. Nya danspedagoger har blandat in sina egna danser och traditioner så att det nu är en mer blandad undervisning. Att väva in årstiderna i dansundervisningen, som Dahlgren gjorde, förekommer fortfarande. Även att dansa för att förstärka den kulturella känslan för bygden påträffas även idag.⁴⁶ Man har under åren nedtecknat önskemål som är till för att kunna ha en väl fungerande dansundervisning; lokaler, ombytta elever och musikanläggningar är några faktorer som nämns, även att klasslärarna ska vara delaktiga i undervisningen.⁴⁷ Dansundervisningen är i dagsläget att varje skolklass ska få ha dans en gång i veckan under ett helt läsår. Lindqvist undersökte även danslärarens roll, hur han/hon går tillväga för att hjälpa elever att lära och hon undersökte dansens lärande i skolan.⁴⁸ Dansläraren måste vara beredd på att ändra sin övning eller planering och anpassa den efter de elever han/hon har. Dansläraren har möjlighet att låta eleverna möta andra kulturer och öppna dörrar till nya världar.⁴⁹ Danslärarens framtida roll kommer att vara att dansa med barn och ungdomar men även att bedriva kompetensutveckling för andra lärare. Dansen ska kopplas till värdegrunden så att eleverna lär sig att visa respekt för varandra. Det behövs ett starkt samarbete mellan danslärare och klasslärare. Lärandet i dans kan utgå från Cecilia Björklund Dahlgrens chockpedagogik där ett snabbt tempo och tydliga ramar är grunden.⁵⁰ Danslärarna i undersökningen tog upp att eleverna tränar motoriken, kroppsmedvetenheten, det egna skapandet, fantasin och inlevelsen, det estetiska/uttrycket och det sociala samspelet. Danslärarna tycker det är viktigt att eleverna får träna sig på att uttrycka känslor och att använda sig av ett bildspråk i undervisningen.⁵¹ 15 klasslärare svarade på enkäter i undersökningen och det var 9 av 15 som inte tyckte att de kunde se någon skillnad i klassen som resultat av dansundervisningen. De hade olika motiveringar till detta, bland annat att gruppen fungerade bra även innan eller att läraren redan arbetade mycket med rörelse, motorik och gestaltning. De som tyckte att det hade blivit bättre motiverade detta med att elevernas motorik hade utvecklats, vissa barns relationer med varandra hade blivit bättre och de var inte rädda att visa upp sig för varandra. 12 stycken lärare skrev i enkätsvaren att de tyckte sig kunna se att dansen tränat kroppsmedvetenhet och att dansen främjat övrig inläring. De danslärare som nu är verksamma har ett annat utgångsläge än vad Dahlgren hade, de har inte

⁴⁶ Lindqvist, A. (2007) s.57-58

⁴⁷ Ibid s.62-63

⁴⁸ Ibid s.67

⁴⁹ Ibid s.70

⁵⁰ Ibid s.71

⁵¹ Ibid s.74

behövt bedriva pionjärbete. De har ett starkare stöd från rektorer och politiker och de är mer trygga i fråga om arbetsvillkor. Danslärarna ingår numera i musikskolans arbetslag och får möjlighet till fortbildning.⁵²

I diskussionen diskuteras resultaten av forskningen och vikten av att det finns forskning för att stärka dansens roll i skolan.

3.11 Varför är dans i skolan bra för eleverna?

Danshögskolan i Stockholm har gett ut en metodikskrift *Dans i skolan* som tar upp vad dansen betyder för elevernas utveckling. Det framhålls att dansen är ett språk och ett kulturarv som alla barn har rätt till att utveckla.⁵³ Det är personlighetsutvecklande att genom sin kropp få uttrycka sig själv, sina tankar och upplevelser. Dans finns dels som umgängesform, man dansar tillsammans i ring eller i par, men även som konstform där barnen kan uttrycka sina upplevelser i dans eller dansa en koreograferad dans.⁵⁴ Dans som umgängesform har alltid varit mycket vanlig medan dans som konstform är en relativt lite förekommande dans i samhället. Att dansa måste göras i samspel med de andra eleverna så att eleverna känner sig trygga och vågar uttrycka sig med dans. Dans är, och har alltid varit, en social aktivitet. Att dansa tillsammans i grupp skapar sammanhållning och gemenskap, dessutom utvecklas samarbetsförmågan på ett lustfyllt sätt. Dans kan vara en bro mellan olika kulturer. Genom att vi dansar varandras danser kan vi få en förståelse för varandra och våra fördomar kan minska. I dansen är det naturligt med kroppskontakt, att hålla varandras händer och att ta i varandra är ofta förekommande. Den kroppskontakten är inte aggressiv, som en del av elevernas kroppskontakt annars kan vara, och relationerna mellan eleverna och mellan könen blir naturlig.⁵⁵

De estetiska ämnena är alla utom dans vanligt förekommande i samhället, rörelse, bild, drama och musik finns runt omkring oss. Men dans är ännu inte tillgänglig för alla. En anledning kan vara vår religion och kyrkan som under en lång tid ansett det vara fult att uttrycka sig med kroppen och att dansa. Även okunnighet om vad dans är, speciellt dans som konstform, har gjort

⁵² Lindqvist, A. (2007) s.77

⁵³ *Dans i skolan: en metodikskrift från Danshögskolan.* (1990) s.31

⁵⁴ Ibid s.32

⁵⁵ Ibid s.6

att all dans liknas vid klassisk balett och att det finns många fördomar kring vad det är. De högre klasserna i vårt samhälle har under det senaste århundradet ansett att det inte är vilken konst som helt som är god nog. Det har varit den ceremoniella och konstlade musiken och dansen som har ansetts vara fin och det har gjort att det naturliga sättet att uttrycka sig på har tryckts undan och blivit alltmer ovanlig.

I skolan är det skillnad på de som klarar det talade och skrivna språket och de som inte klarar det, skolan är anpassad för teoretiskt arbete. Många elever behöver ytterligare sätt för att kunna ta till sig kunskap och lära sig det talade och skrivna språket, framförallt de eleverna behöver få möjlighet att utveckla det kroppsliga språket. I dansen tränas motoriken och eleverna får en bättre kroppsmedvetenhet, det ökar deras självförtroende.⁵⁶

3.11.1 De olika aspekterna

Metodikskriften tar upp olika aspekter dansen kan ses ur och de har olika mål som man vill uppnå med dans i skolan. *Den kulturella aspektens mål* är att dansundervisningen ska ge eleverna kunskap om vårt eget och andras dansarv, eleverna ska få förståelse för olika former av dans och de ska bli stimulerade att uttrycka sig på olika kulturella sätt och att aktivt utöva kultur. *Den sociala aspektens mål* är att dansundervisningen ska öva koncentration och samarbetsförmåga på ett lustfyllt sätt, eleverna ska upptäcka att det går att kommunicera med dans eftersom dans är ett språk och eleverna ska få en större gemenskap i klassen. Eleverna ska hitta sätt att sudda ut gränser mellan kön, kulturer och länder, de ska få bättre självkänsla så att de vågar uttrycka sig inför andra människor och de ska ha roligt tillsammans. *Den kinestetiska aspektens mål* är att elevernas motorik och kroppsspråk ska utvecklas. Eleverna ska få större känsla för kroppen och dess rörelser och hur de är i relation till tid och rum. Det är viktigt att det inte bara är stillasittande arbete i skolan utan även rörligt. Det är även viktigt att den motoriska mognaden blir kopplad till den övriga utvecklingen och genom att arbeta med sinnlig kunskap kunna uppehålla det kinestetiska sinnet och dess uttrycksformer. *Den emotionella aspektens mål* är att stärka elevers självförtroende och att eleverna ska få upptäcka glädjen i att dansa. Eleverna ska få tillgång till sina känslor och genom att dansa kan de få en stärkt identitet och ökad självkänedom. *Den estetiska aspektens mål* är att stimulera elevernas eget skapande i dans och i andra estetiska

⁵⁶ *Dans i skolan: en metodikskrift från Danshögskolan.* (1990) s.7

ämnen genom att beakta kroppen och dess uttrycksmöjligheter. Eleverna ska få gestalta och uttrycka bilder, känslor och tankar både individuellt och i grupp. De ska få känna glädje när det skapar, de ska få en större känsla för form och de ska få upptäcka dansens sinnliga kunskap - att genom sina sinnen kunna uppfatta och uppleva verkligheten och våga njuta av sin kropp. Pedagogerna ska visa eleverna att dansen är en konstform med ett eget språk, egen grammatik och morfologi. Eleverna ska få kunskap om att det finns olika dansstilar och former att uttrycka sig på.⁵⁷ ”De upplevelser som ges i dansen är livsnödvändiga och kan inte nås på annat sätt än just genom att dansa!”⁵⁸ Detta citat sammanfattar vikten av att ha dans i skolan.

3.12 Svårigheter med dans i skolan

Lärare kan tycka att det är svårt att få in dans i skolan, dels för att de inte är utbildade och inte har tillräckliga kunskaper om dans, men även de personer som gått danshögskola har inte alltid pedagogik i sin utbildning och har då inte behörighet att lära ut dans.⁵⁹ Kompetens om *dans i skolan* i skolans värld är svag. Det är brist på danslärare i Sverige.⁶⁰ I de flesta lärarutbildningar förekommer inte dans. Det är viktigt att ämnena får sin egen tid och har ett egenvärde så att de inte bara används för att befästa teoretisk fakta. Det behöver vara en lagom avvägning så att dansen används både som mål i sig och som medel för inläring. För att fördjupa förståelsen av dansandet är det bra att reflektera över vad man sett eller uttryckt och det kan vara en svårighet.⁶¹ Det behövs mer forskning inom området så att det blir lättare att visa på tydliga effekter av dans i skolan. Det finns stor okunnighet så det är av vikt att kunskapen sprids så att större förståelse för dans i skolan uppnås.⁶² I diskussionen kopplas svårigheter med dans samman med hur det ser ut i Vänersborgs kommun.

⁵⁷ *Dans i skolan: en metodiskrift från Danshögskolan.* (1990) s.31-36

⁵⁸ *Ibid* s.36

⁵⁹ *Barn och dans.* (1993) s.47

⁶⁰ <http://www.kulturradet.se/sv/verksamhet/Tidigare-uppdrag/Dans-i-skolan/Fakta/>
Under Verksamhetsplan 2008 2009-10-12 15.47

⁶¹ Alerby, E. Elíddóttir, J. (2006) s.159

⁶² <http://www.kulturradet.se/sv/verksamhet/Tidigare-uppdrag/Dans-i-skolan/Fakta/>
Under Verksamhetsplan 2008 2009-10-12 15.47

3.13 Dansens byggstenar

Cecilia Bjertoft, universitetsadjunkt och danspedagog vid Karlstads universitet, har skrivit en pedagogisk reflektion som grundar sig på Rudolf Labans sätt att se på dans. Hon har tagit till sig de delar i hans sätt som hon tyckt om och sedan kompletterat med sitt eget sätt. Bjertoft har en förhoppning och den är ”att allt fler studenter skall få möta dansen som eget personligt och konstnärligt uttryck och därigenom öka deras känsla och förståelse för dansens betydelse för den egna personens utveckling och som pedagogisk möjlighet”.⁶³ Bjertoft arbetar med dans utifrån två synvinklar och de är att ha dansen som ett medel för inläring och dansen som mål i sig. Hon vill hitta en dansform som är möjlig och tillgänglig för alla, det är den dansen som grundar sig i människans naturliga rörelsemönster. Genom att utforska och experimentera med dansens byggstenar hittar man olika sätt att röra kroppen på, dansens byggstenar är kropp, rum, tid, kraft och relation. När man dansar använder man alla byggstenar, det blir automatiskt så eftersom de hänger ihop. Genom att tänka på de olika byggstenarna vid olika tillfällen hittar man nya sätt att dansa på. Byggstenarna har vi runt oss, inte bara i dansen. Börjar vi tänka på dem kan vi utveckla vårt sätt att vara i samhället och i livet.⁶⁴ I den västerländska kulturen har kropp och själ skiljts åt och förutsatts vara två olika saker. Själens står för det eviga och är människans verkliga jag medan kroppen är det obeständiga, förstörbara och syndiga. Att kropp och själ inte har hört ihop har istället delat människan och hennes tankar om sig själv. Detta har visat sig i samhället då själen och tankevärlden/intellektet fått en hög status, medan det kroppsliga och att använda sig av kroppen fått en låg status. I dans utgår man från kroppen som en helhet och det är oftast ovan för nya dansare, men genom dansen kan man hitta en trygghet och man hittar en nyfikenhet att använda hela sin kropp för att kunna uttrycka sina känslor och tankar. Med dans kan vi återigen förena kropp och själ.⁶⁵ Bjertoft påvisar vikten av att dansläraren måste dansa tillsammans med eleverna och inspirera dem och visa glädje för dansen. Eleverna måste känna att läraren tror på det hon gör och att hon har ett mål med dansen, annars tappar de intresset. Danslärarens kroppsförståelse är av betydelse i mötet med eleverna, hon måste veta vad hennes kropp betyder för henne och hur hon ser på andra kroppar.⁶⁶ Läraren ska vara en positiv vuxen dansförebild och en inspiratör med sig själv och sin egen kropp.⁶⁷

⁶³ Bjertoft, C. (2004) s.5

⁶⁴ Ibid s.7-8

⁶⁵ Ibid s.11

⁶⁶ Ibid s.25

⁶⁷ Ibid s.26

3.13.1 Kropp

När man dansar ska man tänka på att växelvis använda helhet och delar; vi har armar, ben och huvud, men även fingrar, tår och näsa.⁶⁸ Det är bra att utforska kroppen för att eleverna då får större medvetenhet om sina och andras kroppar. Genom det kan de uttrycka och gestalta i dans och de får en större trygghet till sin kropp och trygghet i gruppen, det ökar självförtroendet och självkänslan hos eleverna. Eleverna kan få större förståelse för likheter och olikheter som människors kroppar har.⁶⁹

3.13.2 Rum

De rum människan befinner sig i påverkar oss och skapar vanor i hur vi beter oss och relaterar oss i rummen. Rummen kan vara på många olika sätt, bland annat kan det vara ett vardagsrum, en rondell, en danssal, en lekpark, en skog, en stad, inomhus och utomhus. I rummet finns olika nivåer, vägar och riktningar som man kan utforska.⁷⁰ Genom att utforska rummet skapas medvetenhet om hur man kan röra kroppen på nya sätt i ett rum, man utvecklar ett samarbete med de övriga eleverna och känslan för var de befinner sig.⁷¹

3.13.3 Tid

Vi människor har en personlig tid, en egen rytm och ett eget tempo som kan utforskas med dansen. Det finns även en musikalisk tid som kan utforskas. Den har puls, tempo, rytm, fras, takt och taktart. I dansen kan man använda sig av olika rytmer och tempon. Det kan även vara effektivt att vara stilla. Genom att experimentera med dessa variationer kan dansen se olika ut.⁷² När man gör detta får man en känsla för musikalisk tid och sin egen och andras personliga tid och likheter och olikheter mellan dem. Man märker vilken effekt stillheten har tillsammans med rörelser. Man får möta musik som på olika sätt förhåller sig till tid.⁷³

⁶⁸ Bjertoft, C. (2004) s.12

⁶⁹ Ibid s.33

⁷⁰ Ibid s.13-14

⁷¹ Ibid s.37

⁷² Ibid s.15-16

⁷³ Ibid s.40

3.13.4 Kraft

Vi har i våra rörelser energi och kraft. När vi vill uttrycka olika saker använder vi oss av olika kraft, starkt eller svagt. Genom att använda olika mycket kraft blir det dynamik i rörelserna och det uttrycker bland annat mjukhet, aggressivitet och hårdhet.⁷⁴ När eleverna utforskar byggstenen kraft ser och känner de hur användandet av olika mycket kraft uttrycker olika saker.⁷⁵

3.13.5 Relation

Genom att relatera till andra människor och till vår omgivning skapas vi själva och vår identitet. I dansen kan vi skapa relation till oss själva eller relation mellan varandra. Genom att stå nära varandra eller långt isär uttrycker dansen olika saker.⁷⁶ När eleverna utforskar byggstenen relation märker de vikten av att alla tar ansvar för sina rörelser så att möten blir valda möten och inte ofrivilliga krockar. De lär sig att samarbete är att relatera sig själv till andra och att möta varandra. Att relatera till sig själv görs både i dans men även i övriga livet, det är en pågående utveckling. Genom att utforska relationer vågar eleverna ta mer plats.⁷⁷

3.14 Att känna rörelse

En danspedagogisk metod som utvecklats på Danshögskolan i Stockholm är *Att känna rörelse*. Den riktar sig till barn mellan 4 och 12 år. Det är fyra aspekter att utgå ifrån: kroppen, rummet, kraften och tiden. Den kroppsliga aspekten kan man arbeta med genom att träna grundläggande förflyttningar som hoppa, galoppera, gå, springa och rulla. Utifrån den rumsliga aspekten undersöker vi rummet och vilken väg i rummet rörelsen tar. Kraftaspekten tränar skillnaden på spänna och slappna av, om en rörelse ska vara hård eller mjuk, lätt eller tung. Tidsaspekten gör att rörelserna blir långsamma eller snabba eller om det ska vara paus.⁷⁸ I dansundervisningen ska processen vara viktigare än produkten, det är betoning på den kreativa processen och elevernas egen möjlighet till eget skapande.⁷⁹ Det är viktigt att pedagogen själv har bra kunskap om dansens byggstenar och att hon själv dansar, detta för att undervisningen ska bli så bra som

⁷⁴ Bjertoft, C. (2004) s.17

⁷⁵ Ibid s.43

⁷⁶ Ibid s.20

⁷⁷ Ibid s.46

⁷⁸ Sjöstedt Edelholm, E. Wigert, A. (2005) s.18-19

⁷⁹ Ibid s.7

möjligt för eleverna. Eleverna ska tränas på att få inspiration utifrån genom att imitera och kopiera, men även att få inspiration inifrån genom att improvisera och utforska. Det är viktigt att eleverna efter att de blivit inspirerade utifrån slutar kopiera pedagogens rörelser för att själva hitta individuella sätt att röra sig på. Det är först då de kan upptäcka att det finns många sätt att röra sig på. Det finns i denna metod mycket utrymme för improvisation.⁸⁰ Eleverna ska få utveckla en inre känsla för rörelser, de ska få utveckla en kinestetisk medvetenhet, en förmåga att känna rörelse.⁸¹ Ett mål med dansundervisningen är att eleverna ska utvecklas så att de kan uttrycka sig genom dans. Undervisningen utgår ifrån att barn lär sig genom sina sinnen, genom att dansa.⁸² Dansundervisningen måste innehålla dansträning, men även att eleverna får träna sig på att skapa och bedöma dans. Först då blir det en helhet i dansundervisningen.⁸³

3.15 Chockpedagogik

Cecilia Björklund Dahlgren har utvecklat en undervisningsmetod som hon kallar *chockpedagogik* och den bygger på att på ett lustfyllt sätt ta tillvara på barns behov av rörelse och lek. Det ska vara en positiv atmosfär, man ska använda sig av korta moment, snabba övergångar, hålla ett högt tempo och ge mycket uppmuntran för att hålla elevernas nyfikenhet och lust på en hög nivå. Det snabba tempot är bra för att en elev då inte hinner få någon långvarig känsla av att han/hon misslyckats med en dansövning. Dansen är ett språk och det är viktigt att barnen får upptäcka, de ska utforska hur de kan uttrycka sig utan att använda ord. Motorik, kroppsmedvetenhet och rumsuppfattning är några egenskaper som utvecklas hos eleverna. De utvecklas även på så sätt att de blir känslomässigt engagerade genom sina upplevelser och vad de själva uttrycker.⁸⁴

I diskussionen kopplas de olika pedagogikerna och metoderna samman och det förs ett resonemang om vilket arbetssätt jag själv kommer att använda mig av och varför.

⁸⁰ Sjöstedt Edelholm, E. Wigert, A. (2005) s.10, 25

⁸¹ Ibid s.11

⁸² Ibid s.25

⁸³ Ibid s.11

⁸⁴ Ericson, G. (2000) s.37-38

3.16 Kultur i skolan

Statens kulturråd är en statlig myndighet som har centralt ansvar för den statliga kulturpolitiken. Kulturrådet har ett direkt ansvar för statens insatser på följande område: teater, dans och musik, litteratur, folkbibliotek och kulturtidskrifter, bildkonst, museer och utställningar, kulturverksamhet i folkbildning och föreningsliv. Rådet har också ett särskilt ansvar för frågor som rör barnkultur.⁸⁵ 1986 startade Kulturrådet sitt dansfrämjande arbete. Det gjordes insatser för att introducera dans på schemat och syftet var att bredda intresset för dans. Man ville ha in dansen i skolorna för att dans ansågs vara ett språk utöver modersmålet, ytterligare ett sätt att träna motoriken och en estetisk verksamhet som leddes av en professionell dansare.⁸⁶

3.17 Dans i skolan

2005 startades Dans i skolan, ett nationellt utvecklingsprogram där Myndigheten för skolutveckling, Nationellt centrum för främjande av god hälsa hos barn och ungdom och Statens kulturråd samarbetar för att introducera dans i skolan.⁸⁷ Elevorganisationen i Sverige har anslutit sig till dans i skolan-programmet.⁸⁸ Dans i skolan-programmet bygger på FN:s barnkonvention, skolans läroplaner, de kulturpolitiska målen och folkhälsomålen.⁸⁹ Målet med programmet är att främja fysisk aktivitet genom att alla barn får tillgång till dans som kunskapsområde och att genom dansen främja lärande. För att målsättningen ska förverkligas ska insatser göras inom kartläggning, opinionsbildning, kunskapsutveckling och andra utvecklingsområden.⁹⁰ NCFE och Dans i skolan gjorde 2006 en dokumentation av Dans i skolan, detta för att lyfta fram den dolda kunskap (exempelvis hur man lär ut dans och hur man kan dansa) som finns hos lärare, elever, danslärare och koreografer. Det har även gjorts en kartläggning av hur utbredd Dans i skolan-verksamheten är i landet, det resulterade i rapporten *Dans i skolan - en kartläggning av dansverksamheten i den svenska skolan* och ett antal delrapporter som mer ingående visar på hur det är i olika regioner och län. Det är inte en fullständig kartläggning eftersom många kommuner

⁸⁵ *Dans i skolan: en metodiskrift från Danshögskolan.* (1990) s.73

⁸⁶ Ericson, G. (2000) s.18

⁸⁷ <http://www.kulturradet.se/sv/verksamhet/Tidigare-uppdrag/Dans-i-skolan/Fakta/>
Under historik 2009-09-28 11.38

⁸⁸ http://www.kulturradet.se/upload/kr/dans_skolan/overenskom_dans_skolan2005.pdf 2009-09-28 11.45

⁸⁹ <http://www.kulturradet.se/sv/verksamhet/Tidigare-uppdrag/Dans-i-skolan/Fakta/>
Under utgångspunkterna 2009-09-28 11.57

⁹⁰ http://www.kulturradet.se/upload/kr/dans_skolan/overenskom_dans_skolan2005.pdf 2009-09-28 11.45

saknas. Dans i skolan-programmet har kontakt med Myndigheten för skolutveckling, Skolverket, Danshögskolan, högskolor, lärarutbildningar och grund- och gymnasieskolor. Detta bildar ett starkt nätverk där kunskapsutvecklingen och medvetenheten för dans i utbildningsväsendet förstärks.⁹¹

När kultur i skolan startade sitt dansfrämjande arbete 1986 fanns dans i skolan under ledning av danspedagog i åtta av landets kommuner. 1989 hade det utökats och fanns i 35 kommuner.⁹² 2005 fanns det i 80 kommuner i grundskolan⁹³ och idag finns det i ett hundratal kommuner.⁹⁴

3.18 Dans i Vänersborgs kommun

Tomas Johansson arbetar i Vänersborg som barn- och ungdomsbibliotekarie och som barn- och kultursamordnare. Han berättar om hur Vänersborgs kommun sedan många år tillbaka har försökt att få dans som en av de kulturyttringar som finns för barn. Det har satsats medvetet på dans och då konstnärlig dans. De började med att utveckla dansen på förskolenivå. För drygt fem år sedan fick de extra mycket pengar till förskolekulturen. De startade då ett projekt tillsammans med Ann-Louise Ernfridsson som är rytmiklärare och lärare på musikskolan. De skapade Trudelutten som är en figur som Ann-Louise klär ut sig till. Trudelutten åker runt till förskolor och arbetar varje gång med ett pedagogiskt mål, det har varit bland annat bild, utemiljö, musik och dans. Trudelutten blev mycket populär hos barnen så det spelades in CD-skivor som nu finns på många förskolor i kommunen. När dansen var det pedagogiska målet togs dansaren Anna Wennerbeck in för att ge Ann-Louise mer kompetens på området. Ann-Louise fick lära sig skillnaden mellan rytmik och dans. Sedan kunde Trudelutten använda sig av dans som ett pedagogiskt mål. Även pedagoger och barn i förskolorna fick träffa Anna Wennerbeck. Hon hade dansworkshops med barnen och seminarier med pedagogerna. Anna delade med sig av musik och övningar så att de kunde fortsätta dansa utan henne och det har de fortsatt med.⁹⁵

⁹¹ <http://www.kulturradet.se/sv/verksamhet/Tidigare-uppdrag/Dans-i-skolan/Fakta/>
Under historik 2009-09-28 11.38

⁹² *Dans i skolan: en metodikskrift från Danshögskolan.* (1990) s.15

⁹³ <http://www.kulturradet.se/sv/verksamhet/Tidigare-uppdrag/Dans-i-skolan/Fakta/>
Under historik 2009-09-28 11.38

⁹⁴ <http://www.kulturradet.se/sv/verksamhet/Tidigare-uppdrag/Dans-i-skolan/Fakta/>
Under Folder om dans i skolan 2009-09-28 12.16

⁹⁵ Johansson, Tomas. 2009

För några år sedan togs beslutet att estetiska lärprocesser skulle vara i centrum i Vänersborgs kommun. Ett av de stora pedagogiska utvecklingsområdena inom barn- och ungdomsförvaltningen är att utveckla estetiska lärprocesser så att de blir en naturlig del av skolans verksamhet och elevernas val. Christer Glännestrand, biträdande enhetschef för musik och ungdom och som även arbetar med estetiska lärprocesser och skolutveckling, citerade från kommunens intranät:

Estetiska lärprocesser skall syfta till att stärka måluppfyllelsen i samtliga ämnen. (En definition av estetiska lärprocesser: kunskapsutveckling eller förståelsearbete som förmår knyta samman olika aspekter som känslor, upplevelser, erfarenheter och analys, gör kopplingar mellan det personliga och det sociala eller kollektiva, tar hjälp av estetiska eller konstnärliga uttrycksformer för att kunna formulera saker någorlunda öppet och fritt).⁹⁶

Glännestrand ordnade seminarier för pedagoger, pedagogiska caféer, där pedagogerna fick prova på och de fick möta kunniga personer. Monica Lindgren, som har skrivit en avhandling om musik i skolan, hade en föreläsning om vad estetiska lärprocesser kan vara. Fokuset på dessa pedagogiska caféer blev olika uttrycksätt och några av det mest lyckade var de som hade dans som tema. Ett av dessa tillfällen leddes av Eva Persson som är danskonsulent inom regionen och hon hade med sig Susanne, en danspedagog ifrån Balettakademin i Göteborg samt en frilansande dansare, Anna Wennerbeck. Utifrån det skapades en fördjupningskurs där främst förskolepedagoger och mellanstadiepedagoger var med. Pedagogerna vill lära sig mer då dansen är det område där de känner sig mest osäkra. Elever från Danshögskolan i Stockholm var i våras i kommunen och gjorde en studie i verkligheten där de gjorde workshops med eleverna och hade en dansföreställning. Det är i dag ett fortsatt samarbete med Danshögskolan.⁹⁷ Satsningen började med förskolans pedagoger för att det ska bli en bra bas med ett intresse och ett underlag. Men nu börjar de rikta sig uppåt mot skolans pedagoger. Än så länge arbetar de med att utveckla mellanledet mellan barnen och kulturen, pedagogerna, då det är de som står i vägen eller öppnar upp för att barnen ska få möta kulturen. Johansson uttryckte: ”Dansen är en rättighet och ett språk bland de andra estetiska språken.”⁹⁸ Eleverna ska få tillgång till dans så att de kan ta till dans när de andra språken inte fungerar. Johansson är medveten om att det kommer ta tid, det är mycket arbete kvar att göra.

⁹⁶ Glännestrand, Christer. 2009

⁹⁷ Ibid

⁹⁸ Johansson, Tomas. 2009

En förhoppning är att dans som pedagogiskt verktyg ska bli mer utbrett hos pedagogerna i kommunen, ännu är det mest i förskolan det finns dans. Pedagogernas kunskap ska öka inom området och de ska få möjlighet att prova så att de sedan ska kunna ta till sig dansen och använda sig av den i större utsträckning. Man vill även betona att de estetiska ämnena har ett värde i sig och att varje ämne ska få sin tid och uppmärksamhet. Än så länge är den dans som eleverna möter mest för att sätta guldkant på vardagen och det är ett sätt för eleverna att få möta dans, men det är viktigt att dansen får sin egen plats och att eleverna förstår att det är ett ämne lika mycket som exempelvis svenska, bild eller so.⁹⁹

Det finns ingen organiserad dansundervisning, utan det är mest nedslag och inget regelbundet. Det finns dans som ligger inom idrotten och den har idrottslärarna hand om. Det finns även dans inom ramen för musikämnet så det kan där bli en del dansinslag, detta leds av musikskolans lärare som jobbar i grundskolan. Man har byggt danssalar i musikskolan så att det ska finnas större möjlighet för dansare att verka i kommunen och därmed också verka tillsammans med kommunens barn och ungdomar. Det har även blivit mer kulturarrangemang med dans där man konsumerar dansen. Inom barnkulturen brukar det oftast även innebära en workshop med barnen.¹⁰⁰

Det finns även dans på högstadiet och gymnasiet men det berörs inte i detta arbete då detta handlar om dans i skolan från förskoleklass upp till sjätte klass.

Dans är ett kreativt sätt att genom den egna kroppen ge uttryck för sin tolkning av känslor, ord och handlingar. Genom vårt kinestetiska sinne och ur det kroppsliga minnet förmedlas en gestaltning av verkligheten. Sinnenas roll för vår uppfattningsförmåga och betydelse för det skapande arbetet och all kunskapsinhämtning är av värde för alla ämnesområden i skolan.¹⁰¹

Citatet visar på att man genom dans kan uttrycka det vi bär inom oss. Det visar på betydelsen av att ha dans i skolan så att eleverna kan uttrycka sig och få olika sätt att lära sig på.

⁹⁹ Johansson, Tomas. 2009

¹⁰⁰ Ibid

¹⁰¹ Grönlund, E. Wigert, A. (2004) s.103

4 Metod

4.1 Metodval

I detta arbete har en kartläggande undersökning gjorts med hjälp av enkäter. Det var av intresse att med denna empiriska undersökning få fram fakta om hur utbredd dans i skolan är i Vänersborgs kommuns skolor, med klasserna förskoleklass upp till sjätte klass, sammanlagt 15 stycken skolor.

Enkätform innebär att frågor besvaras med den svarandes egen hand.¹⁰² Enkätundersökning har vissa svagheter; bland annat att den ofta används och att den endast används som enda metod, det kan vara en ofullständig analyserad problemställning, det kan finnas brister i frågekonstruktionen, det kan vara en ogenomtänkt enkätadministration och det kan bli brister i databearbetningen.¹⁰³

Det är viktigt att frågorna är preciserade så att det är troligare att det blir konkreta svar.

Enkätmetoden passar bäst vid de tillfällen man vill ha en bred, men ytlig, information. Den passar mindre bra när syftet är att få reda på breda frågeområden där man vill veta förhållningssätt, synsätt eller dylikt, då det kan vara svårt att formulera preciserande frågor. ”En tumregel är att enkätmetoden passar bra om man söker svar på faktafrågor och intervjun om man söker svar på frågor av mer existentiell karaktär, som inställning, attityd och upplevd mening.”¹⁰⁴

Enkätundersökning har fasta frågeområden och fasta frågor, svarsalternativen kan vara både fasta och inte fasta och svaren registreras med blankett.¹⁰⁵ En nackdel med enkäter är att det inte går att fråga någon följdfråga, den undersökande missar den verbala kontakten med olika tonläge och ansiktsuttryck och kroppsspråk. Trost beskriver svårigheter med att använda sig av öppna enkätfrågor. Det är bland annat att det tar tid att sortera svaren eftersom det kan vara mycket korta eller mycket långa svar, det kan vara svårt att förstå vad den svarande menar och en del väljer att inte skriva något. Det intressanta är att svaren kan vara mycket innehållsrika och intressanta och man kan se hur de har associerat när de skrivit svaren på frågorna. Men sådana svar är svåra att hantera.¹⁰⁶

¹⁰² Trost, J. (2007) s.9

¹⁰³ Johansson, S. Svedner, P. (2006) s.30

¹⁰⁴ Ibid s.31

¹⁰⁵ Ibid s.43

¹⁰⁶ Trost, J. (2007) s.74-76

Trost anser att vid enkätundersökning ska ett missivbrev följa med. I missivbrevet förklaras varifrån undersökningen kommer, vem som undersöker, vad som ska undersökas och varför.¹⁰⁷ Även Ejlertsson betonar vikten av ett noggrant uttänkt följbrev och tar upp de olika delar som behöver finnas med.¹⁰⁸ Trost kallar det missivbrev och Ejlertsson följbrev.

En kvantitativ undersökning innebär att det förekommer siffror, eller att datan går att överföra i siffror. Kvantitativt tänkande innehåller ord som fler, längre eller mer än. En kvalitativ undersökning är precis tvärtom, datan går ej att överföra till siffror och det går ej att jämföra på samma sätt som det går i kvantitativ undersökning.¹⁰⁹ ”Om frågeställningen gäller hur ofta, hur många eller hur vanligt, då skall man göra en kvantitativ studie. Om frågeställningen däremot gäller att förstå eller att hitta mönster så skall man göra en kvalitativ studie.”¹¹⁰

Eftersom det i denna undersökning var att få reda på fakta om hur mycket dans det finns i skolorna i Vänersborgs kommun passade enkätmetoden bäst. Det är en kvalitativ enkätundersökning. Enkäten är kort; åtta frågor, det är frågor med öppna svar, endast en sak tas upp i varje fråga och de är tydligt formulerade och kortfattade. Se bilaga 1.

4.2 Urval

I denna undersökning kontaktades alla rektorer för förskoleklass och år 1-6 i Vänersborgs kommun för att få en bred kartläggning.

4.3 Genomförande

Enkäterna mailades ut till kommunens rektorer, 14 stycken. De fick en och en halv vecka på sig att svara. På sista svarsdagen hade inget svar inkommit och en påminnelse skickades ut. Då inkom två svar. Detta var ett mycket tunt underlag för undersökningen. Rektorerna kontaktades via telefon så att enkäterna kunde fyllas i muntligt. Svar inkom från sju rektorer, nio skolor. Tre rektorer avböjde att delta. Fyra rektorer var ej nåbara trots flertalet försök till kontakt. Rektorerna fick ge sitt godkännande till att göra enkäten muntligt. Anledningen till att det blev muntliga

¹⁰⁷ Trost, J. (2007) s.98-102

¹⁰⁸ Ejlertsson, G. (2005) s.39-48

¹⁰⁹ Ibid s.18

¹¹⁰ Ibid s.23

enkäter var att svaren behövde komma in för att kunna sammanställas så att arbetet med uppsatsen kunde fortsätta.

4.4 Etik

I Sverige infördes 2004 en etiklag som reglerar etiska frågeställningar när forskning görs med människor. Det är viktigt att göra etiska övervägningar när undersökningen planeras.

Vetenskapsrådet har tagit fram fyra krav; informationskravet, samtyckekravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet, som är till för att skydda människorna som deltar i forskningen. Denna information ska beröras och ges i missivbrevet/följebrevet.¹¹¹ Bland annat ska deltagarna själva avgöra om de vill delta i undersökningen eller ej och de ska kunna avbryta sitt deltagande om de så önskar, utan att det blir några negativa konsekvenser.¹¹²

¹¹¹ Ejlertsson, G. (2005) s.29-30

¹¹² Johansson, S. Svedner, P. (2006) s.29

5 Resultat

Finns det dans på er skola?

Det är inte någon skola som har schemalagd dansundervisning i Vänersborgs kommuns skolor, men flera skolor har dans på musiklektionerna och/eller idrottslektionerna. Det förekommer även dans vid enstaka tillfällen som föreställningar och vid skolavslutningar.

Om ni inte har dans, vad kommer det sig?

Anledningen till att de inte har dans är för att det inte är ett eget ämne med en egen kursplan. Det saknas kompetens och intresse och dans blir ofta bortprioriterat. Skolorna A,C och D har ej svarat.

Tycker ni dans är bra för elever? Varför är det bra/inte bra?

Skolorna B och G betonar vikten av rörelse för eleverna. Skolorna A och E kopplar dans till estetiska lärprocesser och att det utvecklar lärandet. Skola D anser att dans är bra om det hjälper eleverna att nå målen. Det är inte någon som uttrycker sig negativt om dans. Skola C har ej svarat.

Vilken sorts dans finns på er skola? Exempelvis sällskapsdans, konstnärlig dans?

Den dans som finns på skolorna är koreograferad dans, kulturell dans, sällskapsdans, konstnärlig dans och traditionell dans. Skolorna B och C har ej svarat.

Vem leder dansundervisningen? Exempelvis danspedagog, idrottslärare eller klasslärare?

Det är oftast musiklärare, klasslärare eller idrottslärare som leder dansundervisningen, men skolorna E och F har tagit in personer utifrån som lärt ut dans.

Är dansen schemalagd som egen lektion, på idrottslektionerna eller integrerad i klasslektionerna?

Skola A har mest dans på idrottslektionerna, men det kan även ta tid från övrig undervisning. Skolorna B och D har dans på musiklektioner, idrottslektioner och tar tid från övrig undervisning. Skolorna E, F och G har dans när som det passar, de bryter schemat eller integrerar dansen i övrig undervisning. Skola C har dans på musiklektionerna.

Finns det dans regelbundet eller vid enstaka tillfällen?

Skolorna D, E, F och G har dans vid enstaka tillfällen. Skola A har regelbundet dans på idrottslektionerna. Skola B har dans regelbundet på musiklektionerna. Skola C har ej svarat.

Är det någon lärare som använder sig av dans som ett pedagogiskt verktyg? Alltså använder ni dans integrerat i övriga undervisningen?

Det är ingen lärare som medvetet använder sig av dans som ett pedagogiskt verktyg. Skolorna E och G nämner att det kan förekomma, men inte regelbundet.

Övriga kommentarer:

Skola D påpekade att de inte har något särintresse för dans, eller något annat, utan det som är viktigt är elevernas måluppfyllelse. Skola E är en ung skola som tagit ett utvecklingsområde i taget. De har ännu inte kommit så långt som till de estetiska lärprocesserna.

Se bilaga 2 för en översikt över alla enkätsvar.

6 Diskussion

6.1 Barnkonventionen och Lpo94

Både barnkonventionen och läroplanen tar upp barnets rättigheter och mål eleverna ska uppnå inom den estetiska ramen. Det står att eleverna ska få möta en varierad undervisning och de estetiska ämnena ska ingå i skolans verksamhet, eleverna ska även utveckla sitt kreativa skapande. Det står i läroplanen att arbetande i skolan ska utveckla kontakt med kulturliv. Om det finns en kontakt kan eleverna få uppleva kultur och reflektera kring upplevelsen, det kan de ta med sig när de själva sedan skapar kultur. Eftersom läroplanen är så tolkningsbar kan man anse att skolorna i Vänersborgs kommun tolkar läroplanen på sitt sätt och har den dans de behöver för att uppfylla läroplanen. När jag läser läroplanen tolkar jag den som att estetiskt lärande och dans ska finnas i skolan i högre grad än vad det nu gör.

6.2 Det sköna

SAOL:s förklaring till ordet estetik *vetenskapen om det sköna* har jag funderat över. Det är inte en fullständig förklaring för det är inte bara när något är vackert och tilltalande som det är estetiskt, även det som inte ser så skönt och smakfullt ut kan vara estetiskt. Det jag tycker är meningen med att något är estetiskt och estetik är att det ska beröra, fula som fina saker kan beröra, fast på olika sätt. Det är viktigt att eleverna får möta estetiken och bli berörda. Begreppet estetiskt lärande innebär olika saker för olika personer, det skrivs en del om detta och de som forskar på området försöker formulera en förklaring. Än så länge finns det dock ingen kortfattad formulering utan det man får göra är att läsa olika litteratur och själv skapa sig en bild av vad estetiskt lärande innebär. Min uppfattning av estetiskt lärande är den jag skapat mig under min utbildning.

6.3 Estetiskt lärande

Det är viktigt att estetiskt lärande genomsyrar all undervisning. Paulsen skriver att vi behöver ha fler sätt att uttrycka oss än med ord, eleverna behöver få tillgång till flera språk att uttrycka sina känslor och tankar med. Om jag använder mig av ett varierat arbetssätt i undervisningen kan alla eleverna få visa sina kunskaper, det är stärkande för självkänslan och kan göra att elever vågar ta plats och visa sig på ett nytt sätt. Litteraturen visar på att rörelse är viktigt för elevernas motoriska, språkliga, kunskapsmässiga och sociala utveckling. Det är av betydelse att eleverna

har bra motorik så att de kan lägga all uppmärksamhet på lärandet. En god motorik kan uppnås genom att använda sig av estetiskt lärande och dans. Estetiken behövs regelbundet i undervisningen. Om den inte är regelbunden utan bara blir något man gör utöver det vardagliga skolarbetet kan eleverna få signaler om att estetiskt lärande är något som inte ger kunskap och kompetenser. I Vänersborgs kommun är dans i skolan än så länge mest nedslag, det finns ingen regelbunden dansundervisning. Skolorna får inte tro att de har tillgodosett elevernas behov av estetik bara för att de har sett en föreställning eller dylikt, men jag tror inte det är någon fara i Vänersborgs kommun då de är medvetna om att det är så och har ambitionen att det ska bli mer. Jag tror att estetiskt lärande är ett undervisningssätt som bidrar till en allsidig utveckling hos eleverna, men tyvärr väljer en del pedagoger att inte använda sig av detta undervisningssätt. De tycker inte det är viktigt, de vill kunna mäta elevers kunskap och få bevisat att de lärt ut mycket kunskap till eleverna. En annan anledning kan vara att de har för lite kunskap om hur de ska få in de estetiska ämnena i undervisningen och det blir då ett för stort steg att ta när de behöver lära sig både hur man använder sig av de estetiska ämnena och hur de blir ett naturligt inslag i undervisningen.

6.4 De multipla intelligenserna och dans

När jag ser förklaringarna till de olika intelligenserna tycker jag att det bara är två av de nio intelligenserna, verbal-lingvistisk och logisk-matematisk intelligens, som har använts och utvecklats i skolan. De övriga har inte alls fått lika stort utrymme i skolans värld, detta är mycket synd eftersom vi människor är olika. Vi har olika mycket av de olika intelligenserna och därför behöver undervisningen vara varierad så att den når ut på flera olika sätt och passar alla elever, oberoende hur man bäst lär sig. “Om ett barn inte lär sig på det sätt du undervisar, måste du lära ut på det sätt som barnet lär sig på” säger Rita Dunn.¹¹³ Först tyckte jag att den verbala-lingvistiska intelligensen var svår att koppla till dans eftersom det inte behöver vara så mycket verbalt uttryckt under en lektion. Men när jag funderade lite till kom jag på att eleverna i dansen kan lära sig exempelvis bokstäver genom att dansa bokstäver och skriva sina namn i luften. I dans uttrycker eleverna sina känslor och tankar och det är vad denna intelligens innebär. De får ett utvecklat ordförråd av kroppsdelarna och de utvecklar kroppsspråket. När eleverna dansar

¹¹³ <http://www.multipointelligenser.se/sida1.html> 2009-09-16 10.34

tränar de rumsuppfattning, lägesord, former och mönster och det ingår i den logisk-matematiska intelligensen. Denna intelligens används även när vi analyserar och reflekterar med barnen om vad vi sett när vi har dansat. När eleverna dansar använder de den taktil-kinestetiska intelligensen eftersom de härmar och tar till sig rörelsemönster. De använder intelligensen både individuellt, i par och i grupp och de kan skapa egna sätt att uttrycka sig på genom kroppen. Den visuell-spatiala intelligensen används när eleverna dansar i rummet på olika sätt, i olika riktningar, i olika delar av rummet och på olika nivåer och när eleverna uttrycker sig konstnärligt. Den musikaliska intelligensen används när eleverna hör olika rytmer, takter och känslor i musiken. De får känslor av musiken som de sedan kan uttrycka genom dansen. Den intrapersonella intelligensen används när eleverna identifierar en känsla de har inom sig och sedan uttrycker den genom dansen. Denna intelligens använder eleverna även för att lära känna och förstå sig själva och sina kroppar. Den interpersonella intelligensen använder sig eleven av när de ser på andra som dansar, de läser av rörelserna och tolkar dem på sitt sätt. Även när eleverna ska dansa tillsammans och ska uttrycka något tillsammans i grupp använder de denna intelligens eftersom de då kommunicerar sig fram till hur det ska uttryckas. De övriga två intelligenserna, existentiell och natur, kan vara svåra att direkt koppla till dansen. Jag tror att den existentiella intelligensen och naturintelligensen går att använda i ett temaarbete. Det kan handla om existentiella frågor eller om djur och natur, om pedagogen då pratar med eleverna om livets frågor och hur det är i naturen kan det skapa känslor hos dem. Dessa känslor kan man sedan göra en dans av för att koppla intelligenserna till dansen.

Jag har valt att skriva om Garders nio intelligenser trots att jag inte vet hur vedertagna de två sista är, existentiella intelligensen och naturintelligensen. I den litteratur jag läst har de beskrivit sju intelligenser och berättat att Gardner jobbat på några fler. Jag hittade mer information om de nya intelligenserna på internet och jag valde att använda mig av den informationen.

6.5 Dans

All dans är utvecklande, men i dans som konstform får eleverna dansa och uttrycka sina känslor och tankar, det tycker jag är bra att de får träna på så att alla elever kan känna att de kan uttrycka sig på det sätt som passar dem. Därför valde jag att fokusera på dans som konstform i detta arbete.

Dans är ett språk som alltid varit ett viktigt sätt att kommunicera på mellan människor.

Människan har i alla tider dansat. Vi har dansat för att vara sociala och umgås, för att motionera, för att visa upp vår dans, vi har tävlat i dans, vi dansar av tradition och som rituella inslag i livet och kulturen. Många anser att dans är mycket utvecklande för människan; vi kan med hjälp av dansen utveckla nya sidor hos oss själva, utveckla vår sociala kompetens, förstärka vår identitet och förbättra vår motion. Jag tycker det är viktigt att alla elever får möjlighet att prova på dans. Det passar extra bra att dansen finns i skolan där den når ut till alla elever. Jag anser att det optimala lärandet är när pedagogen integrerar de estetiska ämnena i övriga undervisningen, då blir det ett fördjupat lärande som gör att kunskapen sitter kvar mycket länge. Vi kan med dansen skapa en god gemenskap i klassen och stärka elevernas självkänsla. Jag tror även den svenska skolan skulle kunna utvecklas på ett positivt sätt om dansen blev en självklarhet i skolans miljö.

Det finns inte så mycket skrivet om dans och det beror mycket på den muntliga traditionen inom dans. En danspedagogs primära syfte är att lära ut dans och att dansa, hon hinner inte med att skriva ner vad hon gör i någon större utsträckning och har kanske inte intresset att göra det heller eftersom det är kroppen och vad den kan uttrycka som är deras verktyg. Det är intressant att se hur kunskapen förs vidare från person till person; vi kan se hur Isadora Duncan inspirerade Vera Alexandrova som i sin tur inspirerade Eva Dahlgren som i sin tur inspirerade sin dotter Cecilia Björklund Dahlgren och de två har tillsammans varit, och är, av stor betydelse för dans i skolan i Sverige. Rudolf Laban har inspirerat Birgit Boman, Elisabet Sjöstedt Edelholm, Anne Wigert och Cecilia Bjertoft och de har tack vare honom utvecklat olika undervisningsmetoder. Jag själv är inspirerad av Cecilia Bjertoft som jag haft som lärare i dansundervisningen i min utbildning. Jag ser tydligt hur traditionerna förts vidare från en generation till en annan när jag skriver detta arbete. När jag ska undervisa kommer jag att använda mig av estetiskt lärande och däribland dans, jag kommer då att bygga undervisningen på Cecilia Bjertofts byggstenar och låta eleverna utforska dem. Jag kommer använda mig av detta sätt att undervisa för att det är det jag själv fått uppleva och vet hur jag kan överföra det på mina elever. Jag är glad att jag har detta undervisningssätt med mig från min utbildning så att jag kan använda det från början för att sedan vidareutveckla det. Eftersom det för många är en svårighet att ta till sig och använda sig av detta sätt att undervisa är det skönt att veta att jag redan har det med mig. Mina elever ska få uppleva estetiskt lärande och dans! Jag anar redan nu att det kommer bli med mig som det är med

lärarna i Vänersborgs kommun, jag kommer ha så mycket att göra och fullt upp att fokusera på att eleverna ska nå sina mål, så även jag kommer ha svårigheter att ta till mig nya saker.

6.6 Dans är utvecklande

Både Ericson och Digerfeldts forskning visar på att dans är utvecklande för eleverna. Ericsons forskning visar på att eleverna blivit gladare och att de tycker bättre om skolan efter att de fått ha dans i skolan, att dans är roligt har jag själv upplevt, men att den hade så stor inverkan på eleverna var för mig överraskande. Eleverna i den gynnsamma gruppen hade utvecklats mer än gruppen med ogynnsamma villkor, men den ogynnsamma gruppen hade även den utvecklats. Dans är utvecklande, men ju bättre förutsättningar eleverna har desto större möjlighet har de att utvecklas. Digerfeldt hade endast en aspekt där hon inte märkte någon utveckling, i de övriga hade eleverna utvecklats. Lindqvists forskning beskriver hur det kommer sig att dansen fått ett så starkt fäste i Skellefteå. Det är intressant att läsa och jag förstår att det krävs mycket arbete. Det är av betydelse att man har både politiker och föräldrar bakom sig. Först ska man lyckas få in dansen i skolan och sen hålla kvar den, det är en evig kamp om elevernas rätt till dans.

Det finns inte så mycket forskning om dans i Sverige och hur den är utvecklande för barn, det är synd för det är då svårt att visa på alla bra effekter. De flesta danspedagoger har fullt upp med att undervisa och utöva dans så det finns inte tid till forskning. Det är bra att Dans i skolan-projektet har som mål att det ska bli mer forskning inom dans. Om det finns forskningsresultat som visar att det är utvecklande för barn att dansa så kommer troligtvis fler elever få uppleva dans i skolan. Det behövs även andra skrifter om dans, exempelvis om hur man dansar med sina elever och exempel på övningar så att det är lättare för pedagoger att använda sig av dans som ett pedagogiskt verktyg.

Metodikskriften från Danshögskolan i Stockholm räknar upp många positiva resultat eleverna får av att dansa. Dans är bland annat bra för att den hjälper till att motverka mobbing eftersom eleverna får ta i varandra och samarbeta när de dansar, det blir då svårare att sedan knuffas och retas. Mobbing är mycket viktigt att motarbeta bland eleverna och jag vill arbeta och ha ett sådant klassrumsklimat så att alla elever känner den tryggheten att de vågar vara sig själva. Skriften är ingen forskning utan bygger på danspedagogernas egna erfarenheter och iakttagelser. Den kan

vara vinklad så att dansen ska framstå som än mer positiv än vad den är, men jag tycker deras resonemang låter rimligt och har valt att sätta stor tilltro till denna skrift.

6.7 Dans i skolan

Pedagogerna i Vänersborgs kommun tyckte dans var det område av de estetiska ämnena de kände sig mest osäkra på och det är en förklaring till att det inte finns så mycket dans i skolorna än. Det är inte så många högskolor och universitet som har dans i lärarutbildningen och kanske är det för att lärarna själva inte har fått uppleva dans som ett uttrycksmedel som de inte ser vikten av att ha dans och som de tycker det är svårt att ha det i sin undervisning. Det vore intressant att undersöka vilken betydelse dans i lärarutbildningen har för hur mycket dans som sedan finns ute i skolorna. Kommunen började med att få in dans i förskolan och har ännu inte kommit till skolan. Det hade varit intressant att undersöka hur mycket dans det finns i förskolorna eftersom det var den målgrupp de riktade in sig på först, eller att undersöka hur det hade varit om skolans pedagoger hade hunnit få mer kompetens och upplevelser inom dans. Vänersborgs kommun jobbar ännu mest med mellanledet mellan eleverna och kulturen, pedagogerna. Det är den delen jag valde att undersöka fast jag frågade rektorerna, som är färre till antalet i jämförelse till pedagogerna, för att få mer samlade svar.

Det är bra att det finns ett program för dans i skolan, det visar än mer vikten av att få in dans i skolan. Dans i skolan utvecklas mer och mer och förekommer i fler och fler kommuner för vart år som går. En kursplan håller på att utarbetas för dans och det tror jag är ytterligare ett sätt för dansen att komma in i skolan. För att dansundervisningen ska vara professionell och så att eleverna lär sig så mycket som möjligt krävs det att danspedagoger leder undervisningen. Jag tror att det kommer ta tid innan alla kommuner har insett dansens fördelar för eleverna och innan de har tillgång till danspedagog. De ska dessutom ha råd att erbjuda sina elever dansundervisning och det är inte alla kommuner som har. Det är en lång process att få in dans i skolorna och det kommer ta tid.

6.8 Metodval

Jag hade tänkt intervjua pedagoger i olika skolor i Vänersborgs kommun och att eventuellt även observera deras undervisning. Jag ville se om dans används som ett pedagogiskt verktyg. Under arbetets gång insåg jag dock att jag fick ändra mitt ursprungliga upplägg. Jag trodde att det fanns några fakta på hur utbredd dansen är i skolorna, men förstod att det ännu inte gjorts någon sådan undersökning eller kartläggning. Jag tänkte då om och insåg att det fick bli jag som gjorde en kartläggning av hur mycket dans det finns i Vänersborgs kommuns skolor. Jag mailade ut enkäter till rektorerna för förskoleklass upp till sjätte klass för att kunna få reda på hur mycket dans det finns i skolorna. Tyvärr fick jag inga svar när jag gjorde på detta sätt utan var tvungen att påminna och sedan ringa runt och göra enkäten muntligt. Jag kan ställa mig frågan om det var ett bra val av metod och komma fram till att det kanske hade varit lika bra att göra intervjuer i stället. Dock kanske fler rektorer valt att inte delta på grund av tidsbrist, att svara på en enkät går fortare än att bli intervjuad. En tanke är att jag kanske skulle ha ringt runt och gjort telefonenkät direkt, men jag visste ju inte från början att jag inte skulle få något svar. Anledningen till att jag inte fick svar utan att påminna eller ringa rektorerna sa de var att de inte hunnit, att det är så många undersökningar som ska göras och då bland annat från Skolverket som de prioriterar och att fokus ligger på annat just nu, exempelvis kraftiga personalnedskärningar.

Det finns litteratur som visar på svårigheter med enkäter med öppna frågor. Jag valde emellertid att använda mig av denna metod för den passade på antalet svarande och den fakta jag ville få fram. Jag valde att ha mitt missivbrev/följebrev på samma sida som undersökningen. Eftersom jag hade relativt få frågor tyckte jag det var bra att dokumentet blev på en sida så att det blev mer lätthanterligt för de svarande. Efter att ha läst Ejlertsson förstår jag att jag hade kunnat lägga än större tyngdpunkt på följbrevet. Jag kan i efterhand se att jag tydligare hade kunnat visa på de forskningsetiska principerna i informationen, följbrevet, på min enkät. Jag insåg medan jag höll på med min litteraturdel att jag behövde skicka ut enkäterna till rektorerna så att de skulle få tid på sig att svara. Jag skrev därför min enkät innan jag läst en metodbok, när jag sedan läste metodböcker insåg jag bristerna i enkäten och följbrevet. I resultatet av metoden är skolorna helt anonyma och det går inte att se vilken skola det kan vara. Det hade varit bra om jag kommit igång tidigare med metoddelen och undersökningen, detta för att ha kunnat komplettera undersökningen med ytterligare metod för att få en mer innehållsrik undersökning.

6.9 Resultat

Det krävs engagerad personal på skolan som brinner för dans, först då kan det bli mycket dans i skolan. Lärarna tycker att de har svårt att hinna med allt som ska hinnas med i skolan och de fokuserar på att nå målen. Dans sågs mer som en svårighet än en möjlighet när de inte hade, enligt dem själva, tillräcklig kompetens inom området. Det verkar som att rektorerna inte är insatta i hur dans kan användas som ett pedagogiskt verktyg. De saknar intresse och kompetens och även de fokuserar på allt annat som ska hinnas med. Skola F skrev att deras lärare känner press mot måluppfyllelse och att de inte ser en naturlig koppling mot en estetisk läroprocess. Detta är synd, då jag anser att dans kan vara ett verktyg att använda sig av för att nå målen. Alla skolor tillsammans har en bra blandning av olika sorters dans, men tyvärr är det oftast så att en skola använder sig av en stil. Det vore bra för eleverna att få uppleva och prova på olika sorters dans för att få en bred uppfattning om vad dans är. Framförallt är det bra om eleverna får prova på konstnärlig och kreativ dans så att de hittar ett eget sätt att uttrycka sig på. Det är positivt om klassläraren har dans med sina elever av den anledningen att dans då blir naturligt inslag i undervisningen. Det är även positivt om det kommer danspedagoger som har mer kompetens och kan ge eleverna medel för att hitta sina uttryckssätt, det är då en förhoppning att de kan komma regelbundet eftersom det är en process som tar tid och att det inte bara blir för att sätta guldkant på vardagen. Det är vanligt att dansen förekommer på musiklektioner och idrottslektioner. Nästan alla skolorna låter även dansen bryta schemat eller integrera dansen i övrig undervisning. Det är positivt att dans är med i projekt- och temaarbeten så att eleverna får uppleva dans i skolan på något sätt. Det är endast två skolor som har dans regelbundet och det är inom musik- och idrottslektioner. Det är positivt att de eleverna får prova på dans regelbundet, men synd att de andra skolorna bara har dans vid enstaka tillfällen. Min förhoppning är att det kommer att utvecklas och bli mer regelbundet även i de andra skolorna. Jag tycker det är mycket synd att det inte var någon som använde sig av dans som ett pedagogiskt verktyg medvetet och regelbundet. Det är bra att pedagoger har en varierad undervisning och använder sig av flera olika undervisningssätt så att alla elever kan lära sig på det sätt som passar dem bäst. Detta kan vara svårt och tidskrävande, men om pedagogen varierar sig kan det ena gången passa några elever och en annan gång passa några andra.

Skola D påpekade flera gånger att de inte har något särintresse för något ämne eller någon sport utan endast har elevernas måluppfyllelse som mål. De kunde inte se att dans kan vara ett sätt att nå målen, jag tror att en del elever kanske kan lära sig ännu bättre och nå målen lättare med hjälp av dansen. Där kommer det nog ta tid innan dans i skolan kan vara ett naturligt inslag. Skola E är fyra år gammal och är intresserad av att utveckla användningen av dans och estetiska lärprocesser, men deras fokus ligger på att nå målen, sociala processer, BeMa och läs- och skrivutveckling, så de har inte tid till något mer. Det är mycket annat som måste göras och som får gå före i dagens skolor. Det är svårt att börja använda sig av estetiska lärprocesser, bland annat dans. Det behövs mycket kunskap och tid för att introducera det i sin undervisning. Innan det blir ett naturligt flyt får man anstränga sig och lägga ner mycket tid. Jag tror det kan vara en anledning till att det är svårt att komma igång. Både svaren på enkäterna och mina samtal med Christer Glännestrand och Tomas Johansson visar på att det finns ett intresse att använda sig av estetiska lärprocesser, men någonstans tar det emot. Två starka anledningar är att mycket annat tar fokus och det saknas tid och kompetens.

6.10 Mina förhoppningar

Innan jag började skriva detta arbete anade jag att det inte fanns så mycket dans i skolorna i Vänersborgs kommun. När jag sedan skrev bakgrunden var det mycket som visade positivt på dans i skolan, även samtalen med Glännestrand och Johansson var positiva. Detta gjorde att jag hoppades extra mycket på att mina aningar var felaktiga och att jag skulle få ett resultat som visade på att de använder sig av dans i skolan i kommunen. Jag blev därför besviken över enkätsvaren och att det inte var så mycket dans. Jag vill nu med detta arbete visa på och övertyga pedagoger och rektorer om att det är bra att ha dans i skolan. Dans utvecklar eleverna! Eller som Cecilia Björklund Dahlgren sagt: ”Dans är bra för kropp, själ och intellekt!”¹¹⁴

Jag har lärt mig om dans i skolan och hur det utvecklar eleverna. Jag har tack vare detta arbete fått en stadig grund att stå på och kan argumentera för dans i skolan. Jag har fått reda på hur mycket dans det finns i skolorna i Vänersborgs kommun och funderat på varför läget är som det är. Jag kanske har färgat detta arbete med min egen övertygelse om att dans i skolan är

¹¹⁴ Björklund Dahlgren, C. (2009)

utvecklande för eleverna, men jag har både i min utbildning och när jag skrivit detta arbete blivit övertygad om att det är så!

7 Avslutning

Jag vill tacka de personer som på ett eller annat sätt varit delaktiga i detta arbete. Tack till rektorer och de intervjuade för att de svarade på mina frågor. Tack till Olle Söderqvist som hjälpt mig reda ut mina tankar och guidat mig vidare med arbetet och som stått ut med mig under tiden jag gjort detta arbete. Tack till Carina Uhlin för diskussioner och samarbete som betytt mycket. Tack till Oskar Rehn som hjälpte mig att tänka på nya sätt i arbetets slutskede. Sista tack till Karin och Andreas Knutsson och Gunnel Danielsson som hjälpt mig med formalia och korrekturläsning.

Referensförteckning

Tryckta källor

- Alerby, Eva. Elíddóttir, Jórunn. (2006) (red.) *Lärandets konst*. Lund: Studentlitteratur
- Barn och dans*. (1993) Centrum för barnkulturforskning Stockholm: Stockholms Universitet
- Bjertoft, Cecilia. (2004) *DANS En möjlighet för alla*. Karlstad: Karlstads universitet
- Dans i skolan: en metodikskrift från Danshögskolan*. (1990) Danshögskolan/Statens kulturråd Helsingborg: Danshögskolan i samarbete med Statens kulturråd
- Digerfeldt, Gunvor. (1990) *Utvecklingspsykologiska och estetiska aspekter på danslek*. Malmö: Almqvist & Wiksell International
- Ejlertsson, Göran. (2005) *Enkäten i praktiken En handbok i enkätmetodik*. Lund: Studentlitteratur
- Ericson, Gertrud. (2000) *Dans på schemat. Beskrivning och bedömning i ett estetiskt ämne*. Lund: Studentlitteratur
- Grönlund, Erna. Wigert, Anne. (2004) *Röster om danspedagogik*. Falun: Carlssons Bokförlag
- Huitfeldt, Åke. m.fl. (2005) *Rörelse & idrott*. Uppsala: Liber
- Johansson, Bo. Svedner, Per Olov. (2006) *Examensarbetet i lärarutbildningen Undersökningsmetoder och språklig utformning*. Uppsala: Kunskapsföretaget i Uppsala AB
- Lindqvist, Anna. (2007) *Dansens plats i skolan. Tradition, utveckling och lärande i Skellefteå kommun*. Umeå: Umeå universitet
- Maltén, Arne. (2007) *Hjärnan och pedagogiken*. Lund: Studentlitteratur
- Paulsen, Brit (1994) *Estetik i förskolan*. Lund: Studentlitteratur
- Saar, Tomas (2005) *Konstens metoder och skolans träningslogik*. Karlstad: Karlstads universitet
- Sandborgh-Holmdahl, Gun. Stening, Birgitta. (1993) *Inläring genom rörelse*. Arlöv: Liber Utbildning AB
- Sjöstedt Edelholm, Elisabet. Wigert, Anne. (2005) *Att känna rörelse*. Oskarshamn: Carlssons bokförlag
- Svenska Akademien (2006) *Svenska Akademiens ordlista över svenska språket*. Stockholm: Svenska Akademien
- Trost, Jan. (2007) *Enkätboken*. Lund: Studentlitteratur
- Utbildningsdepartementet, Skolverket (2009) *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet Lpo 94*
- Utrikesdepartementet och Regeringskansliet (2006) *Konventionen om barnets rättigheter*

Elektroniska källor

<http://www.gunnesboskolan.lund.se/nyasidan/portfolio/portfoliomapp/nz/nzbilder/specialbevakat/multipla%20intelligenser.html> Information hämtad 2009-09-16 10.25

<http://www.kulturradet.se/sv/verksamhet/Tidigare-uppdrag/Dans-i-skolan/Fakta/>

Under historik. Information hämtad 2009-09-28 11.38

<http://www.kulturradet.se/sv/verksamhet/Tidigare-uppdrag/Dans-i-skolan/Fakta/>

Under utgångspunkterna. Information hämtad 2009-09-28 11.57

<http://www.kulturradet.se/sv/verksamhet/Tidigare-uppdrag/Dans-i-skolan/Fakta/>

Under Folder om dans i skolan. Information hämtad 2009-09-28 12.16

<http://www.kulturradet.se/sv/verksamhet/Tidigare-uppdrag/Dans-i-skolan/Fakta/>

Under Verksamhetsplan 2008. Information hämtad 2009-10-12 15.47

http://www.kulturradet.se/upload/kr/dans_skolan/overenskom_dans_skolan2005.pdf

Information hämtad 2009-09-28 11.45

<http://www.multiplaintelligenser.se/sida1.html> Information hämtad 2009-09-16 10.34

Muntliga källor

Björklund Dahlgren, Cecilia. 2009: Muntl. Telefonsamtal. 2009-09-07

Glännestrand, Christer. 2009: Muntl. Telefonsamtal. 2009-09-17

Johansson, Tomas. 2009: Muntl. Telefonsamtal. 2009-09-14

Bilaga 1

Hej!

Jag läser till lärare vid Karlstads universitet och har gått inriktningen Estetiskt lärande. Jag håller nu på att skriva mitt examensarbete. Jag ska i mitt arbete skriva om estetiskt lärande och speciellt rikta in mig på dans i skolan. Jag är uppväxt utanför Vänersborg och har tänkt flytta tillbaka dit efter min utbildning så därför tycker jag det är intressant att undersöka hur mycket dans det finns i skolorna i Vänersborgs kommun. Jag har några frågor jag mycket gärna skulle vilja ha svar på från er rektorer och lärarna i skolorna. Jag är intresserad av förskoleklass upp till sjätte klass. Jag uppskattar om ni skriver vilken årskurs och vilken skola svaren avser så att det blir lättare för mig att kartlägga, i övrigt är undersökningen helt anonym och till för att jag ska kunna kartlägga dans i skolans spridning.

Finns det dans på er skola?

Om ni inte har dans, vad kommer det sig?

Tycker ni dans är bra för elever? Varför är det bra/inte bra?

Vilken sorts dans finns på er skola? Exempelvis sällskapsdans, konstnärlig dans?

Vem leder dansundervisningen? Exempelvis danspedagog, idrottslärare eller klasslärare?

Är dansen schemalagd som egen lektion, på idrottslektionerna eller integrerad i klasslektionerna?

Finns det dans regelbundet eller vid enstaka tillfällen?

Är det någon lärare som använder sig av dans som ett pedagogiskt verktyg? Alltså använder ni dans integrerat i övriga undervisningen?

Om det är någon lärare som använder sig av dans som ett pedagogiskt verktyg, ex. att eleverna får dansa bokstäver när de ska läras in eller att de får dansa stenåldern, är jag intresserad att kontakta dem igen. Jag skulle gärna ta deras mailadresser men endast om de själva tycker det går bra.

Har ni några frågor är det bara att ringa mig på 070-3936379 eller maila kina1985@hotmail.com.

Jag önskar svar senast 30 september då jag behöver sammanställa svaren. Skicka svaren till min mailadress ovan.

Med vänlig hälsning Kristina Danielsson

Bilaga 2

Finns det dans på er skola?

Skola A: Ja, förekommer i idrottslektionerna och till avslutningar.

Skola B: Inte schemalagt, på musiklektionerna är dans ofta återkommande, används som en del idrottsundervisningen. Ibland används dans som ett inslag i övrig undervisning t.ex sv, sono

Skola C: Nej, men vi har rytmik och rörelse.

Skola D: Ja, i den mån det ingår i kursplanerna.

Skola E: Ja, vid enstaka tillfällen.

Skola F: Ja.

Skola G: Dans förekommer inte som något ämne, men förekommer som inslag i idrott, musik m. fl ämnen.

Om ni inte har dans, vad kommer det sig?

Skola A:

Skola B: Vi har det inte som ett enskilt ämne

Skola C:

Skola D:

Skola E: Att vi inte har mer dans beror på okunskap och det ej har varit något prioriterat område, vi har prioriterad musik och bild.

Skola F: Att vi inte har mer dans beror på avsaknaden av intresse från lärarna, kompetensen saknas, lärarna känner press mot måluppfyllelsen och de ser inte en naturlig koppling mot en estetisk läroprocess.

Skola G: Se ovan. Dans är inget ämne i kursplanen

Tycker ni dans är bra för elever? Varför är det bra/inte bra?

Skola A: Alla estetiska läroprocesser, inte bara dans, är bra för att de gynnar helheten. Det finns med i våra tankar.

Skola B: Mycket bra att barnen får röra sig till musik på många olika sätt.

Skola C:

Skola D: Ja, om det hjälper dem att uppnå målen. Det är ett kursplansmoment och om det hjälper eleverna att uppnå målen är det bra.

Skola E: Alla estetiska uttrycksmedel är jätteviktiga för de för lärandet till flera nivåer.

Skola F: Jättebra!

Skola G: Det är naturligtvis bra med rörelse och rytmik

Vilken sorts dans finns på er skola? Exempelvis sällskapsdans, konstnärlig dans?

Skola A: Eleverna får i större grupper träna in koreograferad dans, ex. Greaselåtarna med danssteg till, och sedan visa upp.

Skola B:

Skola C:

Skola D: Kulturell dans.

Skola E: Mest sällskapsdans, men även lite konstnärlig dans.

Skola F: Vi har mer traditionell typ av dans som juldanser.

Skola G: Vet ej

Vem leder dansundervisningen? Exempelvis danspedagog, idrottslärare eller klasslärare?

Skola A: *Idrottsläraren, hon är mycket engagerad.*

Skola B: *Det är främst musikpedagogerna som leder dansundervisningen.*

Skola C: *Det är respektive lärare i klassen som ansvarar för detta.*

Skola D: *I första hand musiklektörer och idrottslärare.*

Skola E: *Det är mest personer utifrån, men temadagarna har klasslärarna hållt i.*

Skola F: *Vi har vid tillfällena tagit in danspedagog så att det blir en "happening". Nu har vi tyvärr inte ekonomi till det.*

Skola G: *Klasslärare, idrottslärare*

Är dansen schemalagd som egen lektion, på idrottslektionerna eller integrerad i klasslektionerna?

Skola A: *Det är mest på idrottslektionerna, mer än "vanligt" mycket dans. Vid intensivare tillfällen tas även tid från övrig undervisning.*

Skola B: *Dans är inte schemalagd*

Skola C: *Det är inget som är schemalagt och det finns ingen som är utbildad i dans. Inslagen av rytmik och dans kommer när vi har musik.*

Skola D: *Dansen förekommer på musiklektioner och idrottslektioner och som temaarbeten.*

Skola E: *Dansen har brutit schemat.*

Skola F: *När som helst.*

Skola G: *Integrerad*

Finns det dans regelbundet eller vid enstaka tillfällen?

Skola A: *Regelbundet inom idrotten, rörelse och dans, men kan mot skolavslutning bli dagligen sista månaden för att träna in inför uppvisning. Vi tar även in danspedagoger från musikskolan till olika projekt, exempelvis vid temaarbete om värdegrunden, för att få in dans. Sexorna gör en dansuppsättning varje år.*

Skola B: *På musiken regelbundet, i övrigt sporadiskt*

Skola C:

Skola D: *Enstaka tillfällen. Hade ett internationellt samarbete med kulturellt perspektiv där dans ingick som lärande och förståelse för kulturer. Detta leddes av klasslärare. Eleverna fick lära sig katalansk och sicilians dans och ha uppvisning, de förmedlade sedan svensk folkdans.*

Skola E: *Vid enstaka tillfällen. Vi hade för två år sen ett tema kring dans, inför ett disco där vi gick igenom hur man gör när man bjuder upp, pro var här och lärde ut gammeldans med mera. Vi hade i våras en buggdag för klass 4,5 och 6 där de sedan hade uppvisning. Vi har haft dansare här från Dansakademien i Stockholm där eleverna fick prova på konstnärlig och gestaltande dans, eleverna fick se en föreställning efteråt.*

Skola F: *Enstaka tillfällen.*

Skola G: *Vid enstaka tillfällen*

**Är det någon lärare som använder sig av dans som ett pedagogiskt verktyg?
Alltså använder ni dans integrerat i övriga undervisningen?**

Skola A: *Nej.*

Skola B: *Nej.*

Skola C:

Skola D: *Nej.*

Skola E: *Nej. Men några lärare har gått Evreka där de fått lära sig att få in rytm och rörelse i matematiken och det kan ha utmynnats i att de använder sig av det lite grann.*

Skola F: *Nej.*

Skola G: *Det tror jag, men inte regelbundet eller medvetet*

Övriga kommentarer:

Skola A:

Skola B:

Skola C:

Skola D: *Vi har inget särintresse för dans utan endast ett sätt att nå målen. Målet är elevernas lärande gentemot målen, det finns inget särintresse av varken dans, yoga eller fotboll vid sidan av elevernas måluppfyllelse. Vi arbetar för det som gagnar eleverna, måluppfyllelse.*

Skola E: *Dans och estetiskt lärande är ett utvecklingsområde i allra högsta grad. Men vår skola är ung, fyra år nu, så vi har fått ta ett utvecklingsområde i taget. Vi har ännu mest fokuserat på målen, sociala processer, BeMa och läs- och skrivutveckling.*

Skola F: *Fritids använder sig mer av dans, där skapar fritidspersonal tillsammans med eleverna och tar vara på elevernas egna rörelser och lust till rörelse och dans.*

Skola G: